

Bartus Ferenc
**A LÉTEZÉS
PEREMÉN**

Bartus Ferenc

**A LÉTEZÉS
PEREMÉN**

Budapest, 2017

*s nincs múlt, jelen, sem jövőendő
csak egy vastag gyapjúkendő,
annak bolyhos melegében
ringok a világ ölében.
(Orbán Ottó)*

Van, hogy nem számít, mikor élünk. A jelenben, persze, a mostban. De se a jelent, sem ezt a *mostot* nem tudjuk sohasem megragadni – mire megtörténne, elmúlik. Az élet „folyamatos jelen”; a *létezés* állandó. Azt észleljük, ez utóbbit tudjuk. Az érzékelés tudást szül, a tudás fogalmakat. Az elme pedig jön-megy, járka oda-vissza érzetek és fogalmak egyszerre változó és állandó közegeiben. Mígnem kiderül, hogy a változóban folyvást szaporodik az állandó, a szilárd pedig korántsem stabil. A jelen-létben esszenciálisan benne van a lét, de ezt a tapasztalat nem, csupán a tudat igazolja. A tudat a tapasztalásból tömböket csinál – így próbálja az itt-létben a létezést megragadni. Egyebek mellett: művekben. Ilyenkor – az alkotás folyamatában és a szemlélés idején – valóban nem számít, mikor élünk, melyik *mostban*. Akkor sem, ha a mű alkotója a saját-jelenre reflektál és a mi-jelenünkre kíván hatni. Ha pedig az itt-lét szorításában magát a létet bolygatja, az idő kiszabadul a ,jelen’ markából és a ,lét’ alakját ölti magára. Nem válik, nem válhat azzá (*nem volna szép, ha égre kelne az éji folyó csillaga*), de létezővé igen, ami a létet – magán s magában egyaránt – hordozza. Korunk festői közül ehhez az idő- és lét-felfogáshoz számomra Bartus Ferenc művészete áll a legközelebb.

Vannak képek, amiket olvasunk, és van, ahol a helyünket keressük. Vannak, melyeket érteni szeretnénk, mások az érzelmeinket mozgósítják. Bartus Ferenc festményei előtt a szemlélő-én egyszerűen csak élni akar. Nem „így” és nem „úgy, mint”. Nem csillagvirágos mezőn, kutyatestben; bölényméhben; macskafejű mininapóleonként, vagy tengermélyben. Még csak nem is álomvilágban, gyerekként ’mesék tején’ vagy ősi mítoszok közegében. Holott szeretjük az analógiákat, élni sem tudunk nélkülük. Ahogy Mayol keze leválik a létráról és a bűvár elindul a delfin felé, magasból a mélybe, fényből a sötétbe, kékből a feketébe... De a *Grand Bleu* kamerája távolodik – sosem fogjuk látni azt a tekintetet, ami Jacques-ot a fent-lét valóságából a tér nélküli időbe vonzza. Ez a tekintet itt van, Bartus festményén (*Születésnapomra*); *manatus* fürkészi a *humanust*, aki az ő valóságába tévedt. Szájában virág: ajándék, béke, ígéret, otthon.

De a párhuzamok, a hasonlóságok és megfelelések más utakra is elcsábítanak. Legkivált a „századelőre”: Toulouse-Lautrec kutyája, Vrubel tündérei és démonai, Ciurlionis *Békessége*, Monet tavorozsái, Modigliani gladiólusza, Julia Margaret Cameron mítikus madonnái, Lewis Caroll fotóin a kis Alice Lidell, Csodaország keserű angyala... Ismerős világok Bartus közelében. Miként ilyenek a magyar szecesszió rokon világi is, Gulácsy, Mednyánszky, Csontváry, Csáth befelé táguló terei. És a kortársak: Szabados Árpád, Részegh Botond, Szász Sándor, s az írók, Tandori, Petri, Bodor Ádám.

Valamiként, persze, mind ott vannak a Bartus-festményeken. Lautrec haját fésül, Szabados vonalat rajzol és *előhívja a képet*, Csontváry megfest *minden kéket*, Petri úgy menekül a fény felé, hogy tudja: odafönt nincs. Mégis, ezek a kirándulások valójában az időben biztonságot kereső elme játékaik és tévedései. Hiszen: a Bartus-műben *esszenciálisan benne van* mindez és még számtalan más, de *ezt a megélés nem, csupán a tudat igazolja*. Az analógiák helyén a létre segített, létbe vetett képek; inkább előttük álljunk „egy szebb lelki világ szent óráit” élve – hogy az örökké modern Berzsenyit is fölidézzük.

Különös, hogy Bartus képei mennyire elbeszélőnek mutatják magukat. Ám a címadás és a markáns narratíva ellenére sem lehet ’olvasni’ őket, legkivált dekódolni. A mű *egésze* áll ellen minden efféle szándéknak. Foltok, rétegek, hiányok s a telítettség gamma-értékei alkotják a festmények matériáját. Az eltűnés és előtűnés alakzatai. Az előhívás erőteljes és a rejtve hagyás tétova gesztusai. A muráliákra jellemző visszafogottság, hűvösség, alázat - máshol a csillogásig

élénk kolorit. Egybefonódás vagy ambivalencia? Nincs válasz. A válasz nyelvet feltételez, a nyelv pedig fogalmi háló. Márpedig ebben a világban ilyen hálóval nem lehet *sireniát* fogni.

Bartus festményei előtt a szemlélő valóban nem „így” vagy „úgy” él. Hanem feltétel nélkül. Megfontolások, körülmények, korlátok és fenntartás nélkül. Ahogyan nem lehet *idekint* vagy *odafönt*, de lehet, talán, idebent. Örök jelen – ez Bartus Ferenc tere és ideje. Érteni nincs esély. Tapasztalni végképp. Mégis mindenkor a birto-kunkban. Volt, van és lesz.

Bartus Ferenc

1974. 10. 04. Kazinbarcika
2005–2011 Magyar Képzőművészeti Egyetem, Festő szak, Budapest

Tagságok

2011 MAOE
2007 MAMŰ Társaság
2005 BLOCK ART Kulturális Egyesület
1998–2010 Izsó Miklós Képzőművészeti Kör

Művésztelepek

2006 Nagykáta-Erdőszőlői Művésztelep
2006 Jászberényi Art Camp

Egyéni kiállítások

2017 „HYPNAGOG” Nagy Balogh János Kiállítóterem, Budapest
2017 „Rapid EyeMovement” című kiállítás Horváth Endre Galéria, Balassagyarmat
2015 „Gyermekkori Képzeltételek” című kiállítás, Magyar Műhely Galéria, Budapest
2015 „Hasonlóságok és különbségek” című kiállítás, Palota Galéria, Budapest
2013 „KÍSÉRLETEK-ÁTFEDÉSEK” című kiállítás, Nagy Zopánnal. MAMŰ Galéria, Budapest
2012 „Felszíni Fejtés” című kiállítás, Magyar Műhely Galéria, Budapest
2012 „Mozaik(on)” Nagy Zopánnal és Győrffy Sándorral Kastélykert, Kapolcs
2012 „Bartus Ferenc festőművész kiállítása”, Adeline Galéria, Rákospalota
2012 Barcsay-díjjal kitüntetett művészek kiállítása, Barcsay Múzeum, Szentedre
2011 „Fragmentumok” című kiállítás, Fészek Galéria Hermann Terem, Budapest
2010 „OntheRoad-Úton” című kiállítás, Eckermann Kávéház, Budapest

Csoportos kiállítások

2017

„ÉLŐ MAGYAR FESTÉSZET 2017-A HAL” kiállítás Bálna, Budapest
„CIC” Erdős Renée Ház
„ÚTVESZTŐ / THE MAZE” MAMŰ Galéria, Magyar Műhely Galéria

2016

„XXIII. Miskolci Téli Tárlat 2016” Miskolci Galéria Rákóczi-ház, Miskolc
„A narrátor kommentárja” című kiállítás, MAMŰ Galéria
„(L)EHETŐ LEHETETLEN”, Művelődési Ház, Székelyudvarhely
„Ajka tárlat 2016” Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ
„Élő magyar festészet” Szent Adalbert Központ, Esztergom
„100 éves a DADAizmus”, Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
„(L)EHETEŐ LEHETETLEN” Jászberényi Art Camp, Lehel Filmszínház, Jászberény
„CyberParadise” Nagykáta-Erdősözölő Art Camp, MAMŰ Galéria, MMG Galéria
Nemzeti Kulturális Alap beszámoló kiállítás, Várkert Bazár, Déli Palota
„PresidentSt.” Az Elnök Utcai Művésztelep kiállítása, Bartók 1. Galéria

2015

„Halárusok” című kiállítás, Magyar Műhely Galéria
„KIVONAT” A jászberényi Art Camp művészeinek kiállítása, MAMŰ Galéria
XXV. ART CAMP Művészeti Szimpózium Jubileumi kiállítása,
Lehel Film-Színház, Jászberény
„Édes Európa” Nagykáta-Erdősözölő Art Camp, MAMŰ Galéria, MMG Galéria
Itt és most – Képzőművészet, Nemzeti Szalon, Műcsarnok, Kunsthalle

2014

Magyar Műhely Galéria 10. évfordulós kiállítása
„Barcsay 25” MűvészetMalom, Szentendre
„(El)tűnő árnyék II” Jászberényi Art Camp kiállítása, Magyar Műhely Galéria
„(El)tűnő árnyék” Jászkiúrt Fogadó Galéria, Jászberény

„A legjobb és a legrosszabb nap” Nagykáta-Erdősözölő Art Camp, MAMŰ Galéria
„Kép-Tár-Ház” című kiállítás, Szombathelyi Képtár
Novotny Tihamér gyűjteménye. Vizivárosi Galéria

2013

„A Művészet a Művészeké?” MAMŰ Galéria
„Mint(h)akép II.”, Ateliers Pro Arts
„Határ-esetek” Hegyvidék Galéria
XXIII. Jászberényi Art Camp „Mint(ha)kép” című kiállítása.
„Péntek 13” Nagykáta-Erdősözölő Art Camp kiállítása, MAMŰ Galéria
„Idő Függések” A MAMŰ 35 éves évfordulós vándor-kiállítása
UAP Galéria-Kultúrpalota, Bernády ház, Marosvásárhely
Székely Nemzeti Múzeum, MAGMA, László Ház, Sepsiszentgyörgy
Csikász Galéria, Várgaléria & Magtár, Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém

2012

„Szentendre a Palotában” Marosvásárhely (Kultúrpalota)
„Mozaik(on)” Nagy Zopánnal és Györffy Sándorral Kastélykert, Kápolcs
XXII. Art Camp, Jászkiúrt Fogadó Galéria, Jászberény

2011

XXI. Jászberényi Art Camp „Saját(om)” című kiállítása. K.A.S. Galéria
„Tóth Menyhért-ösztöndíjasok 2000–2011” Kecskemét (Cifrapalota)
„Szentendre a Gödörben II.” Budapest Gödör Klub
„Szinkronia” SILÓ Kortárs Művészeti Központ, Csíkszereda
„Just a moment” Nagykáta-Erdősözölő Art Camp kiállítása, MAMŰ Galéria
FOGLYUL-EJTETT (Személyes) IDŐ, MMG Galéria

2010

„Művésztelepek 2010”, MAMŰ Galéria
XX. Jászberényi Art Camp „SpiritualUnity”, Jászkiúrt Fogadó Galéria,
Jászberény
„Tabula Rasa” No. I., MAMŰ Galéria
VI. Nagykáta-Erdősözölő Art Camp, MMG Galéria

2009

„Újabbán” Az MKE Szűcs Attila osztályának kiállítása, Fogasház
„Reakció”, MAMŰ Galéria
V. Nagykáta-Erdősölő Art Camp kiállításai.
MAMŰ Galéria, MMG Galéria, Keller Galerie (Wien)
Önarckép kiállítás: Eckermann Kávéház

2008

„Nagy Gábor osztály, a Csongrádi Művésztelepen” (Csongrád)
„Jászberényi Art Camp művészei” kiállítása. (Szolnoki Művésztelep, KertGaléria)
XVIII. Jászberényi Art Camp „KÉKZÖLD”, Jászkürt Fogadó Galéria, Jászberény
IV. Nagykáta-Erdősölő Art Camp „Meglepő fordulat” kiállítása
MAMŰ Galéria, MMG Galéria, Keller Galerie (Wien)
„Áttekintés” című kiállítás, MAMŰ Galéria
Szabadságra mentem csoport kiállítása, VAM DESIGN
Izsó Miklós Képzőművészeti Kör „50-ik évforduló”
Kazinbarcika Városi Kiállítóterem.
„Jászberényi Art Camp művészei” kiállítása, MAMŰ Galéria

2007

„Új MAMŰ Tagok” című kiállítás, MAMŰ Galéria
Baudelaire „A Romlás virágai” pályázat kiállítása, Petőfi Irodalmi Múzeum.
Miskolci Montmartre Fesztivál kiállítása
XVII. Jászberényi Art Camp „FORRÁS” Aba-Novák Kulturális Központ (Szolnok)
III. Nagykáta-Erdősölő Art Camp kiállítása, MAMŰ Galéria, MMG Galéria.
„KOMP csoport” kiállítása, Vajda Lajos Stúdió (Szentendre)
„Bázis Filmfesztivál” Zsámbék Rakétabázis
„Primőrmalőr” című kiállítás, MAMŰ Galéria

2006

XVI. Jászberényi Art Camp „TOLLBAMONDÁS” Tisza Mozi Galéria (Szolnok), MAMŰ Galéria.
II. Nagykáta-Erdősölő Art Camp kiállításai MAMŰ Galéria, MMG Galéria
„Fotógrammok” című kiállítás, Eckermann Kávéház.

2005

„Tanítványok” című kiállítás, MAMŰ Galéria.

Díjak, ösztöndíjak

2011 Barcsay-díj
2010 Tóth Menyhért Alapítvány Ösztöndíja

Munkák közgyűjteményekben

Nagykáta Városi Könyvtár Közgyűjteménye
Eszterházy Károly Egyetem Jászberényi Campus Gyűjteménye

Bibliográfia

- Nagy Zopán R.E.M.ember – avagy: alfa-állapotok, álom-fázisok, áthallások... Bartus Ferenc: Rapid EyeMovement című kiállítása nyomán <https://www.ujmuveszet.hu/2017/04/r-e-m-ember-avagy-alfa-allapotok-alom-fazisok-athallasok-bartus-ferenc-rapid-eye-movement-cimu-kiallitasa-nyoman/>
- Kozák Csaba „SWEET EUROPE” és „CYBER PARADISE”, az Erdősölői Nemzetközi Művésztelep kiállítási katalógusa
- Pika Nagy Árpád „Kiber Éden” Az Erdősölői Nemzetközi Művésztelep kiállítása, Magyar Műhely 178. szám
- Feledy Balázs „Palota Galéria 2014-2016”, Rákospalota Csokonai Művelődési Központ kiadványa

- Pataki Gábor: Álommásolatok. Bartus Ferenc „Gyermekkori képzelgések” című kiállítása Magyar Műhely 175. szám. <http://www.ujmuveszetfolyoirat.hu/2015/12/alommasolatok/>
- Nagy Zopán: „Hasonlóságok és különbségek” <http://www.ujmuveszetfolyoirat.hu/2015/06/hasonlosagok-es-kulonbsegek/>
- N. Mészáros Júlia: „Itt és új – Változások az ezredforduló utáni magyar képzőművészetben”, Itt és most – Képzőművészet, Nemzeti Szalon kiállítási katalógusa, 2015
- „Barcsay 25” A Barcsay-díj 25 éves jubileumi kiállítás katalógusa, Művészet-Malom Modern és Kortárs Művészeti Központ kiadványa
- Novotny Tihamér: A látható és láthatatlan című kötet, Művészeti írások 2004–2013, 517-519. o.
- Pika Nagy Árpád: Az Adeline Galéria kiállításai 2013–2014, Rákospalota Csokonai Művelődési Központ kiadványa
- Sturcz János: Kortárs magyar festészeti kiállítás Szombathelyi Képtár kiállítási katalógusa, Új Művészet 2014/8. szám. <http://www.ujmuveszetfolyoirat.hu/2014/08/kep-tar-haz/>
- Kísérletek-átfedések: Bartus Ferenc és Nagy Zopán kiállítási katalógusa (2013): feLugossy László „Látomás esetleg a más látás”,
- Novotny Tihamér „Szürreál transzparenciák B.-től - Z.-ig” <http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/3505547>, <https://mamusociety.wordpress.com/2013/10/04/kiserletek-atfedések-experiments-overlaps>
- Marczinka Csaba: Kísérleti művészet: Nagy Zopán és Bartus Ferenc kiállítása 25. évf. 3. sz. / 2014, 44.o. http://www.ujmuveszetfolyoirat.hu/wp-content/uploads/2014/07/UjMuveszet_2014_marc.pdf
- Novotny Tihamér: „IDŐ-FÜGGÉSEK” Gondolatok a MAMŰ Társaság kiállítás sorozata kapcsán. KORTÁRS. Irodalmi és kritikai folyóirat 2013. 09 szám 61.o
- Novotny Tihamér: Bartus Ferenc, „Felszíni Fejtés” Magyar Műhely művészeti folyóirat 50/162. szám – 2012/4. 56–58. o.
- Deák Csillag: „Az időkapszula kémiája”, Kölüs Lajos: „Nyomtalan eltűnések” <http://archivum.ambroozia.hu/index.php/bartus-ferenc-kiallitasa>
- Farkas Viola: „Foglyul- ejtett (Személyes) idő”. Új Művészet XXII. évf. 8. sz.
- Mányoki Endre: „A köztes lét fragmentumai” – Bartus Ferenc festményeire Nagy Zopán exponál, <http://www.irodalmijelen.hu/05242013-1442/koztes-l-et-fragmentumai-bartus-ferenc-festmenyeire-nagy-zopan-exponal>

- Kugler Erika: Kortárművészeti kezdeményezések és képzőművészeti alkotótáborok Jászberényben, 1979–2010. Jászszági Évkönyv
- Mányoki Endre: Együtt. Járás – Vázlatok emlékre, szóra, mozdulatra. <http://www.irodalmijelen.hu/05242013-1416/egyuttjaras-valtozatok-emlekre-szora-mozdulatra>
- Verstörténés – TÓTH ERZSÉBET: Bérlet a repülésre <http://www.irodalmijelen.hu/05242013-1517/verstortenes-toth-erzsebet-berlet-repulesre>
- Mányoki Endre: Verstörténés „Tözsér Árpád” <http://www.irodalmijelen.hu/05242013-1035/verstortenes-20100823-0829-tozser-arpad>
- Mányoki Endre: „Az idő történetei” Irodalmi Jelen 2010. augusztus 4. <http://www.irodalmijelen.hu/05242013-1029/az-ido-tortenetei-bartus-ferenc-festmenyein>
- Hudra Klára: Talált helyszín, édes álom. Nemzetközi Művésztelep Nagykáta-Erdőszőlőn, Új Művészet, 17. évf. 10. sz. / 2006, 35–37. o.

„HYPNAGOG”

Nagy Balogh János Kiállítóterem, Budapest

„RAPID EYE MOVEMENT”

Horváth Endre Galéria, Balassagyarmat

2017

Visszatekintés 58x78 cm akril, vászon
Retrospection acrylic, canvas, 100x120 cm

BARTUS FERENC „HYPNAGOG” című kiállítása

Nagy Árpád Pika

Bartus Ferenc, minden bizonnyal korosztályának egyik legkiemelkedőbb művésze. Pályakezdése óta követem művészi munkásságának alakulását, mondhatom, hogy ismerem alkotói elképzeléseit. Ő az a fajta művész, akinek kísérletező kedve hosszú távon sem apadt el, aki folyamatosan keresi a műfaj (a festészet) technikai és formai megújításának lehetőségeit. Ez a művészi alapállás, éber figyelmet, felfokozott koncentrációkészséget, lényeglátást, és megfelelő bátorságot igényel. Szerencsére Bartus rendelkezik ezekkel adottságokkal.

Alkotói pályájának kezdetén, olyan problémával találta szembe magát és kezdett vele behatóan foglalkozni, ami a XX. század művészeti kérdései közül, talán a legkomolyabbnak tekinthető, - nevezetesen, a képsíkon megjelenített illuzórikus látvány „hazugságának” dilemmájával. Köztudott, hogy Kazimir Malevics ezt a dilemmát, a kép síkjára egy fehér, ill. fekete négyzetet festve oldotta fel, csak hogy mint kiderült, ez a megoldás tulajdonképpen a „festészet végét” jelenti. Bartus Ferenc ez irányú elképzelése és művészi tette sem volt kevésbé radikális, de szerencsére, mint később kiderült, az általa választott alkotó-folyamatban volt egy olyan lehetőség, ami továbbgondolásra adott módot és okot. Ő, a vászon síkján létrehozott látványt, mechanikus leképezéssel (klasszikus értelemben vett fotóeljárással) rögzítette. Fényérzékeny anyaggal vonta be a festővászon felületét, majd erre exponálta rá a kiválasztott képet, és ezt analóg képkidolgozással előhívta. Az így kapott „valóság-illúzió darabkát” aztán, különböző folyékony anyagokkal (lúgokkal, savakkal, festékekkel) „támadta meg, és roncsolta szét”, teret engedve ebben a folyamatban a véletlen történéseknek is. Ez itt egy fontos momentum. Ismeretes, hogy a véletlennek jelentős szerepe volt és van a tudományos kutatómunkában. A véletlen események „eredményeire” felügyelve, számtalan alapvető felismerés született a tudományos kutatómunkát végzők körében. Bartus is ezt a módszert alkalmazta, amikor a képroncsolás random folyamatában a véletlenszerűen létrejött alakzatokat és formákat megfigyelve, észrevette az azokban rejlő, a továbbfejlesztésre igencsak alkalmas lehetőségeket. Élt is ezzel a „felkínálással”. Ezekon a kísérleteken keresztül jutott el végül, egy meglehetősen sajátos fluid formavilágig, ahol is egy redukált színspektrumú környezetben lebegnek, kavarnak, egymásba folynak különös lárvaszerű, illetve embrionális állapotra emlékeztető alakjai.

Jelen kiállítás, alkotói munkásságának egy következő lépcsőfokát jelöli. Eddigi tapasztalatait és eredményeit felhasználva, ezúttal egy tudatosabb képi építkezés módszerét választotta a művész. De amint azt a kiállítás címe (hypnagog) is jelzi, nem bízza magát teljes mértékben a ráció szigorára. A Hypnagog – görög eredetű szó, és az elalvás előtti, az álmot megelőző és előidéző állapotot jelöli. Mindenki tapasztalhatta már, hogy elalvás előtt, vizuális képek tömege jelenhet/jelenik meg előtte, és mindenfajta logikai kapcsolatot nélkülözve követik egymást, folynak egymásba. Ezek az álomszerű percepciók, egészen meglepő szürreális formában is jelentkezhetnek, akár csak az itt kiállított képek látványvilágában, ahol is különböző pszeudó – terekből néznek ránk, igencsak szokatlan formájú hibrid lények. Ezeknek a stilizált fizikai tereknek a megjelenítése, bár beazonosítható természeti elemekből (fűcsomó, virág, felhő, horizontvonal stb.) vannak összerakva, mégsem nevezhető realista szemléletűnek, sokkal inkább egyfajta groteszk szürreálnak, - ezt erősíti egyébként a képtérbe elhelyezett figuráció is, ezeknek az emberfejú állatoknak, ill. állatfejú embereknek a hibridjei. Számomra elég nyilvánvaló, hogy itt most épp azoknak a bizonyos kvázi álomképeknek a lenyomatairól van szó, ezekkel szembesít a művész.

A fizikai tér illúziójának hagyományosabb megfogalmazása, a „Különbségek és hasonlóságok” ill. a „Rendezvény a halállal” című alkotásokban fedezhető fel leginkább. Az előbbi mintha egy barlang bejáratát idézné, (el)fekvő, kiszolgáltatott, és esendő állatfejú figurákkal az előtérben, az utóbbi pedig egy ködbe vesző földszívet, amin (vagy ami fölött) egymásba kapaszkodó emberpár térdepel „ég és föld közt kifeszítve”, mint egy drámai hangulatú Goya tájképen. A „Próféta”, a „Meglepetés”, vagy a „Tükör” című festményeken a kép háttér síkját, már csak a különböző színfoltok tónuskülönbségei törnek meg, és hoznak létre rajta csekély mértékű mélységérzetet. Ezekben a tördelt felületű hátterekben lebegnek, a művész véglényszerű emberi torzói. Az „Ecce homo”, vagy a „Születésnapom” című műveknek terei aztán egyszerű háttérsíkká redukálódnak, - olyan ez, mintha egy díszlet horizontfüggönye előtt zajlanának szokatlanul furcsa, álomszerű események.

Nem könnyű a művész sorsa manapság, amikor a stílusirányzatok kora, úgy tűnik lejárt, amikor a valamely trendhez, szellemi törekvéshez való tartozás, és az ez általi beazonosítás biztonsága végleg megszűnni látszik. Egyetlen dolog maradt csupán a művész számára, ami irányt mutathat, és viszonylagos biztonságot jelenthet (de legalábbis lelki nyugalmat), az nem más, mint az bizonyos sokat emlegetett egyéni karakter, ami a művekben egyértelműen felismerhető, semmi mással össze nem téveszthető formát ölt. Úgy ítélem meg, hogy Bartus Ferencznek sikerült ezt a sajátos egyéni hangot megtalálnia.

Budapest, 2017. 05. 04.

Egon és a lányka, 200x150 cm olaj, vászon
Egon and the girl, oil, canvas, 200x150 cm

Különbségek és hasonlóságok, 150x180 cm olaj, vászon
Differences and similarities, oil, canvas, 150x180 cm

Meglépetés, 150x180 cm olaj, vászon.
Surprise, oil, canvas, 150x180 cm

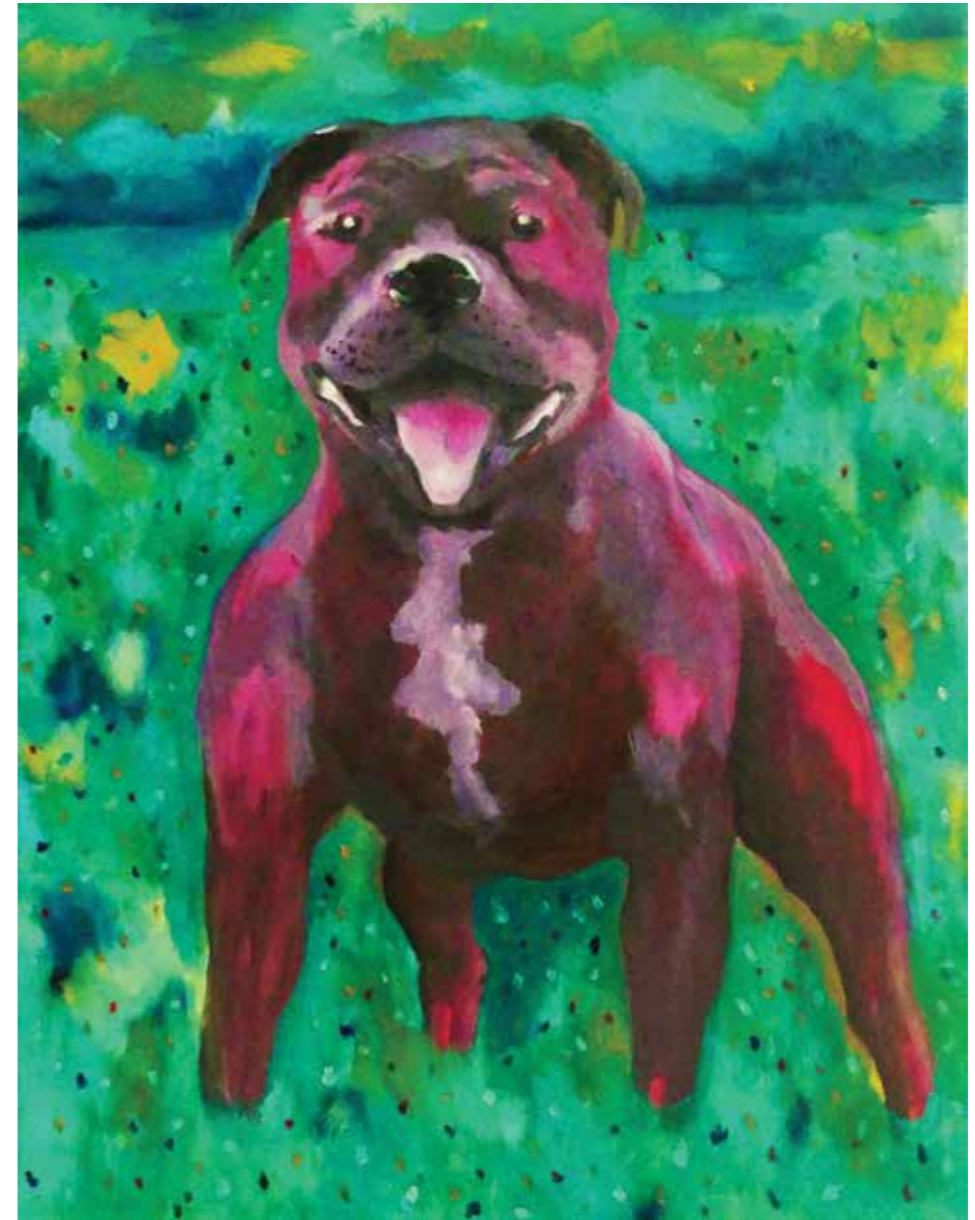
Születésnapomra, 150x180 cm olaj, vászon
For my Birthday, oil, canvas, 150x180 cm

Tükör, 150x180 cm olaj, vászon
Mirror, oil, canvas, 150x180 cm

Ecce Homo, 180x150 cm olaj, vászon
Ecce Homo, oil, canvas, 180x150 cm

A nyár őrzője, 58x78 cm olaj, vászon
The guardian of summer, oil, canvas, 58x78 cm

Nagy Zopán

Emlék-feltárások, másvilág-fixálások? Az alvásban-élés szintjeinek kibontása, szokatlan (gyakran ismeretlen) szín-skálák „szintaxisokká” alakulása, kifordítása, az elme gyümölcsvelő-rétegeinek: burkokon, áttetsző lebenyeken való (valótlan) átpréselése? – Kérdés-sebek feltépése? Magzat-létek, archaikus életképek, kiszakadt, lüktető köldöksinór-képződmények ecsetkezeléses szín-darabokká varázslása, rendezése? – Ki tudja? A „tudásokat tudó” talán tudja-e? Alkotó, befogadásra tárulkozó, vizionáló rezonáló, félrehúzódó magába-látó: egyaránt lehet szkeptikus. Itt, akár Descartes *módszeres kételye* (álom-argumentuma) is eszünkbe juthat... Kétkedésben, kutatásban, félreértésben, idegi be- és kivetülésben („impro-, intro- és extro-vaganciában”), megmerülésben, magárahagyatottságban: az egyazon alkotói világban szemlélődő(k) találkozása elkerülhetetlen – és feloldásokra váró feladat. Vagy éppen óhajítás, kísérlet (és itt, kérem, ne veszítsék el a fonalat)!

Folytassuk a „kezdetknél”. Most, mindenki alszik. Együtt alszunk mindannyian. Egy *Nagy Álom* egyik fázisában alszunk. Mind. Annyian. Ehhez nem szoktunk hozzá, vagy csupán nem tudatosítottuk, most mégis ez történik. Ezt választottuk, mielőtt tudtunk volna róla... Jegyezzünk meg egy képet (bárhonnan, nem feltétlen ebből a térből, nem feltétlenül Bartus Ferenc festményei közül, de miért is ne) – és miután másodszor is elhangzott a kiállító neve: hunyjuk le szemeinket 7 másodpercre...

Igen, jól látjuk: alvás közben is lehunytuk szemremegést vizsgáló külső-belső szemeinket, melyek a rezonanciák vibrálásai által lapozgatják, tárják (b)elénk az újabb- és újabb kép(zet)társításokat...

A cetfélékről állítható, hogy nem ismeretlen előttük az, amit mi szellemiségnek nevezünk. Ezek a csodás élőlények nagyon könnyen kerülnek a meditáció állapotába. Az alámerülések álomszerű (éber) önkívületet idéznek elő...

„Őseink úgy hagyták el a tengert, hogy magukkal hozták saját akváriumukat.” –

Ezt vallják például *A nagy kékség* alkotói is. Nem véletlen tehát, hogy a savó, amely sejteink belsejében található, azonos az óceán vizeinek vegyi összetételével. Belül(ről) tehát „tengeri lények” maradtunk...

Ám, mindezzel – és általában az összetett ős-tudással nem tudunk mit kezdeni, ráadásul (manapság): *ükapáink* helyett inkább *ürkapáinkkal* foglalkozunk, vagyis nem (az) atavisztikus időkből ismerhető mély-valóval, hanem elérhetetlen (*légből kapott*), ismeretlen fikciókkal...

Az ötödik álmom (a *delfin-álmom*) egy sajátos, külön szférákat is meg-megnyitó, levitáló dimenzió. – Ooááá-nyííí... Íny-y-kírkíír-zir-zirr, díí, nyíí, rííí, arkarsíí, zríí-rííí-zrííí...

(Lenyelt diktafonból, gyomorból átszűrődő, emésztés-fátylas hangbetétek.)

Orpheusz ébreszti Morpheuszt, Morpheusz (Hüpnosz* fia, az álmok istene, alakítója) altatja Dionüszoszt, aki álmában, közeli barátja: Marszüasz pánsíp-játékát hallgatja. Ő: a remek auloszjátékos, a nagy Szatír, a hősködő hősköltő, a későbbi áldozat, akinek élve lenyűzött, barlangba felakasztott bőre megmozdul, rángatózik, ha fuvola, pánsíp, líra, kithara vagy hellenisztikus oboa hangja áramlik... Dionüszosz (ismét) alva lát, s az erdő mélyéből a következő kevert lények látogatják: Pán és Khagán-agár egyvelege, kecsesen, asztrál-szerűen; Karéliei medvehajtó: Akitával és Perzsa unikornissal vegyülve; Arameus férfi pikkelyes eszkimó-lánnyal, egy nyomkövető álmovadással (szimatolva, négykézláb járva is közösülve); mitológiai ködlovag-kivonat, párolgásokkal, kényszerzubbony-elektrosokk-rájával; Mágikus fenevad és Kerub keverékek; barlangi Khimérák: Elf-aranykori alfajok; agancsos üszök-bestiák: hydrafurmány hódrufnyával; tatu-páncélos vadreketye-szellem aurája; skizofrén bohóc-szerzetes és dementor-köpönyeges ragacs jelenés plazma-cuppogása...

(*Hüpnosz, az *Álo* és Thanatosz, a *Halál* a görög mitológiában ikertestvérek, az *Éj* istennőjének fiai.)

Azon elméletre, mely szerint bizonyos anyagokat el kell távolítani az agyból, néhány éve született egy átütő felfedezés. Alvás során az idegsejtek között az egyik fontos idegrendszeri sejtípus, a gliasejtek közreműködésével csatornák nyílnak meg – afféle csőrendszer lép működésbe, s ennek révén szinte nagytakarítás történik. Az idegrendszerben lévő folyadék átöblíti az agyunkat, s eközben a salakanyagok sokkal nagyobb sebességgel távoznak, mint az ébrenlétben. Ez a fajta „agymosás” kifejezetten pozitív, elvégre a legsúlyosabb, mindenki által rettegett idegrendszeri betegségeket, a Parkinson- és az Alzheimer-kórt éppen az váltja ki, hogy a salakanyagok plakkok formájában lerakódnak az idegrendszerben, ami demenciához és súlyos „motoros” problémákhoz vezet. (Acsády László agykutató)

A kialvatlanság rontja az ember teljesítőképességét és csökkenti az immunrendszer védekező képességét. Az alvásmegvonás vagy a REM fázis megvonása halálhoz is vezethet. Ahogy öregszünk, a REM szakaszban eltöltött idő fokozatosan csökken.

Paradox hypnoid fázisban, elalvás előtt tömeges vizuális kép jelenik meg, de a „beteg” még a külvilág ingereit is felfogja és a kétféle eredményt egymással keveri (hypnagog hallucinatio)... Narkolepszia állapotában gyakoriak az élénk, álomszerű percepciók, melyek az elalvás idején jelentkeznek. E percepciók, gyakran, ijesztő szituációkat hordoznak, amelyeket a „beteg” valódinak tart, és látási, tapintási, hallási hallucinációkat tartalmaznak... Mi pedig most („egész-ségünknek” hála): hallgassunk bele a színek zöngéinek összetett moraj-suttogásába!

A férfi, álmában: a fiú álmában járt, akinek álmában: a Hét Homunculus járta a vidéket. Az intim szférákba is benéztek... Éjjeli padlásszoba-neszek, mocorgások, karmolászások, hehegések: akár a kis nyestek, nyusztok, nyüszök, démongúzok, hermenyének surranásai... A jelenés-emberkék bőre alól az Uroborosz-jel világított, s folyamatosan kaparászták-dézsmálták fő eledelüket: a templomi vörös téglát és a sötétpiros terméskövet, hevesen szippantva a reszelékeket... De a szomszéd helyiségben, az eltűnt festő „maradványaiból”, például a világos-vörös permanent akrilból vagy még inkább: a caput mortuum violet mars-ból is szívesen szürcsöltek...

A fiú (a férfi álmának álmában): kiállt az erkélyre. A köd ritkulva, gomolyogva sistergett. A hajnali folyópart felől egy impozáns kristály-kék achát agár, mögötte pedig egy sár-foltos, ezüstös-hínárral díszített eb, talán egy gascogne-i kék kopó közeledett... Körülöttük kis emberkék, mintha mandragóra-gyökerek...

A *Fullmetal Alchemist* mangában és anime-adaptációinak megfogalmazásában: mindegyik Homunculuson van egy Uroborosz (a saját farkába harapó kígyó) jel.

A hét fő bűnről lettek elnevezve. Amikor az alkimista humán transzmutációt hajt végre, akkor jöhetnek létre. A Vörös Kövek segítségével nyerik emberi alakjukat és képességüket. Mindaddig bármilyen fizikai sérülésből pillanatok alatt felépülnek, amíg az Uroborosz tetoválásuk sértetlen. Elpusztításukhoz: az erre a célra kifejlesztett Kör és a transzmutált ember maradványai kellen(én)ek. Állítólag: a feltámasztott ember bizonyos darabkái legyengíti őket...

Titanium dioxid... A szomszéd szobában lakó (Bartus nevű) festő alteregója gyakran emlegette az égkék diszperzió- majd a smaragdzöld réz-komplex származékok örömteli beszippantását, de a kiválasztott kövek, ásványok megszállott-meghiitt simogatását is örömmel művelte...

A sajátos befelé-figyelések által, mint tudjuk: az egyéni csatornák és a kollektív tudattalan folyosói egyaránt egymásba nyílhatnak... Az általunk „Idegen”-ként

definiált lények, erők vagy érzések: itt rezegnek körülöttünk, bennünk. Átjárnak, ki- és betekintenek. A költő is éppen „éber” alfa-állapotban képz(el)ődik. A „jelenlevés” egyik paradoxona: az egyidejű itt- és máshol levés (szimultán) utazás-típusa, amely mindennapos gyakorlattá válhat, ha van szenzibilis „táptalaj-otthona”...

A bábjátékost egy bábjátékos mozgatja. A Nagy Bábjátékos egyik bábjátékos fiának bábjátékosa... Egy fogfájós farkasban élő (deresre dermedő) nyúl – egy hatalmas nyúlban élő farkas belső nyula – feszülten fülel: vasárnapra vihar várható...

Kenta-uronok, hippodrom-drónok, hipnózisban, regresszív delejezésben körbe-körbe ájulva, spirális elmezsarnokban, monumentális csigaház-mészropogás-felületű-surlófény-visszhangzás amfiteátrumokban (álruhákban, kerengő dervis kötösbe, fehérvér áztatta gézbe csavart) körbe-vágtázó, de visszafelé vetített, mozzanat-tompítottan ragyogás-monochróm látomás-futamok... Mindez a mélységes (magzatvíz-állagú, opálos) Képzelet-óceán mélyén (biborköd-reflexív plexi lampionokkal) sötétkamra-hasonmás kagylóbúvárok lassított tátogása által, gynomorból-tüdőből-szellemből-zsigerből megvilágítva... Hölgyeim, uraim: tessék, izleljék! – Két korty kék ködöt, két korty karmazsint! Tessék, tessék...

Horváth Endre Galéria, Balassagyarmat, 2017. 3. 3. – 4. 27.

Ki a Hunyó...? 100x120 cm olaj, vászon
Who's It? oil, canvas, 100x120 cm

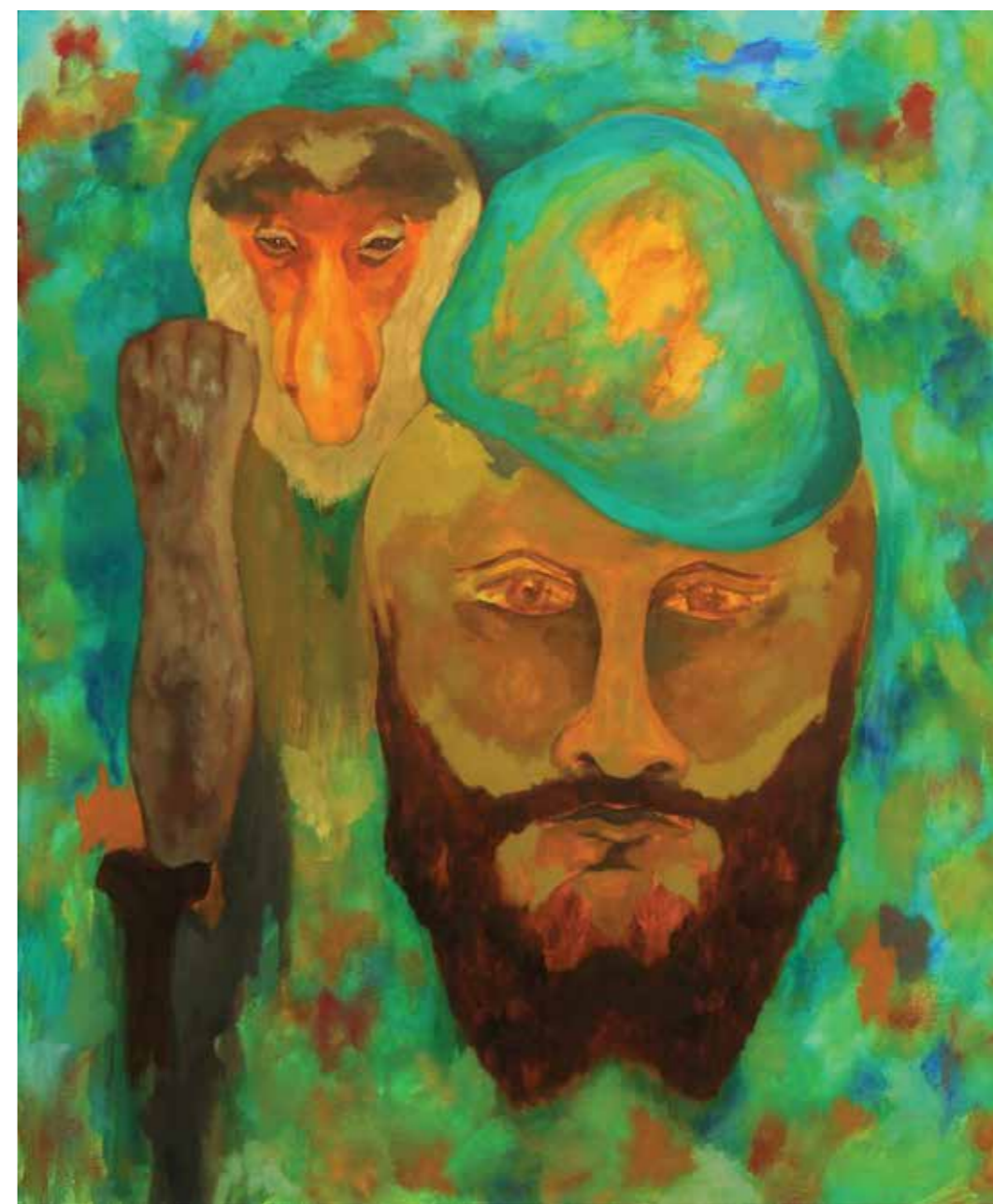
Bábosok, 120x145 cm olaj, vászon
Puppet men, oil, canvas, 120x145 cm

A Hajszobrász, 120x145 cm olaj, vászon
The hairdresser, oil, canvas, 120x145 cm

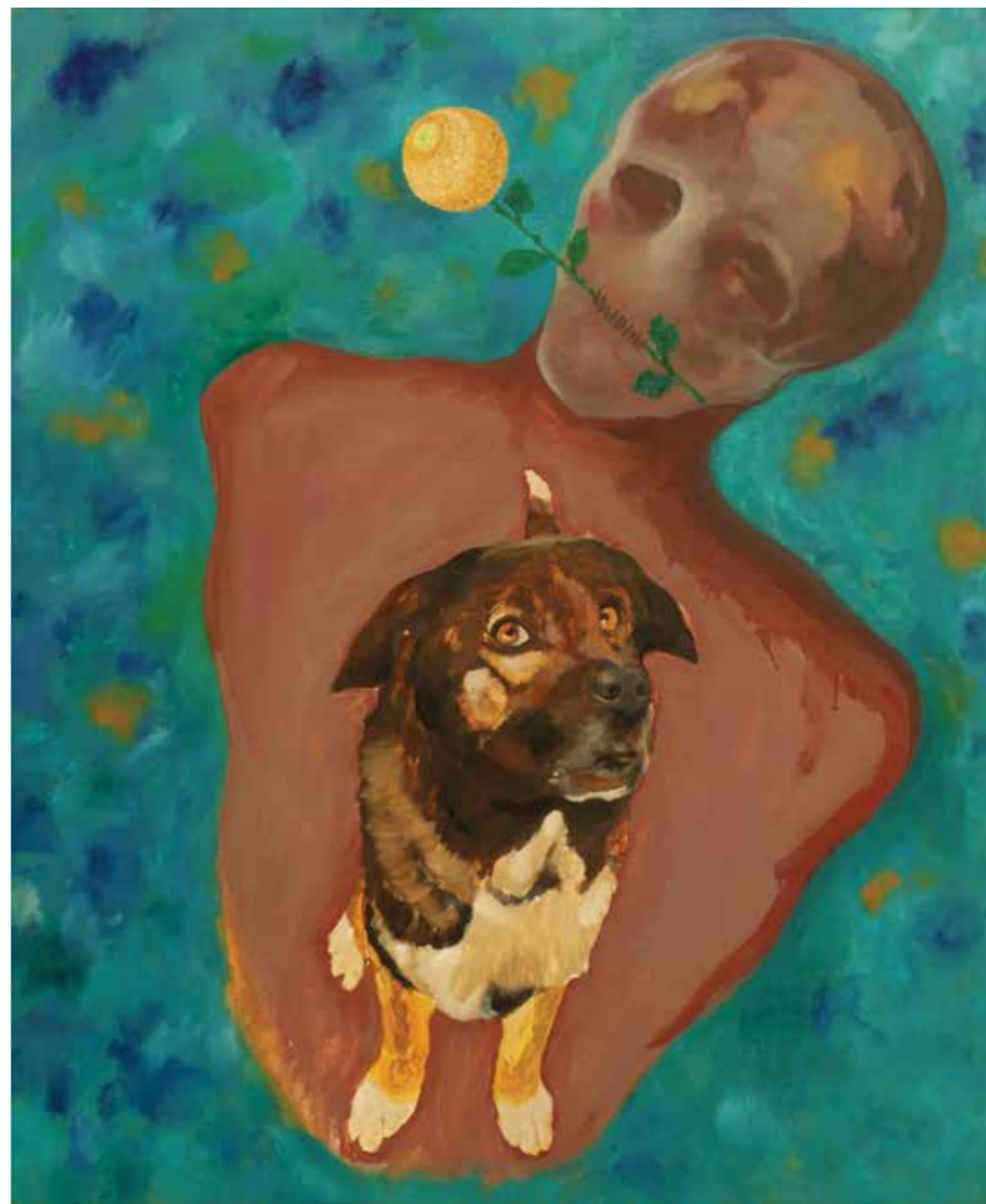
Bonaparte, 120x145 cm olaj, vászon
Bonaparte, oil, canvas, 120x145 cm

Varázserdő, 120x145 cm olaj, vászon
Magic forest, oil, canvas, 120x145 cm

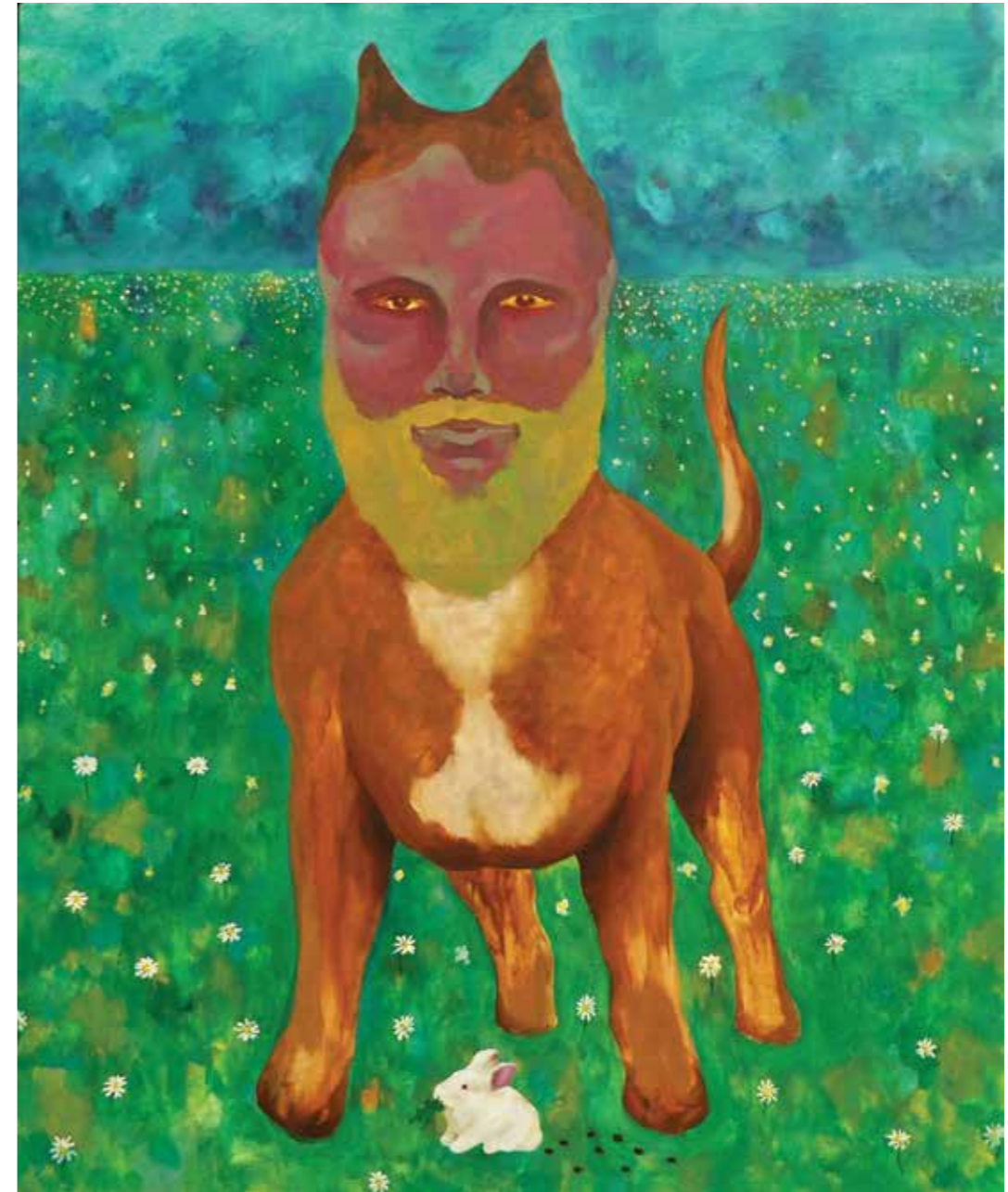
Kölcsön kenyér..., 120x145 cm olaj, vászon
What goes around comes around..., oil, canvas, 120x145 cm

Szárnya-ló, 120x145 cm olaj, vászon
Soaring, oil, canvas, 120x145 cm

Párbaj, 145x120 cm olaj, vászon
Encounter, oil, canvas, 145x120 cm

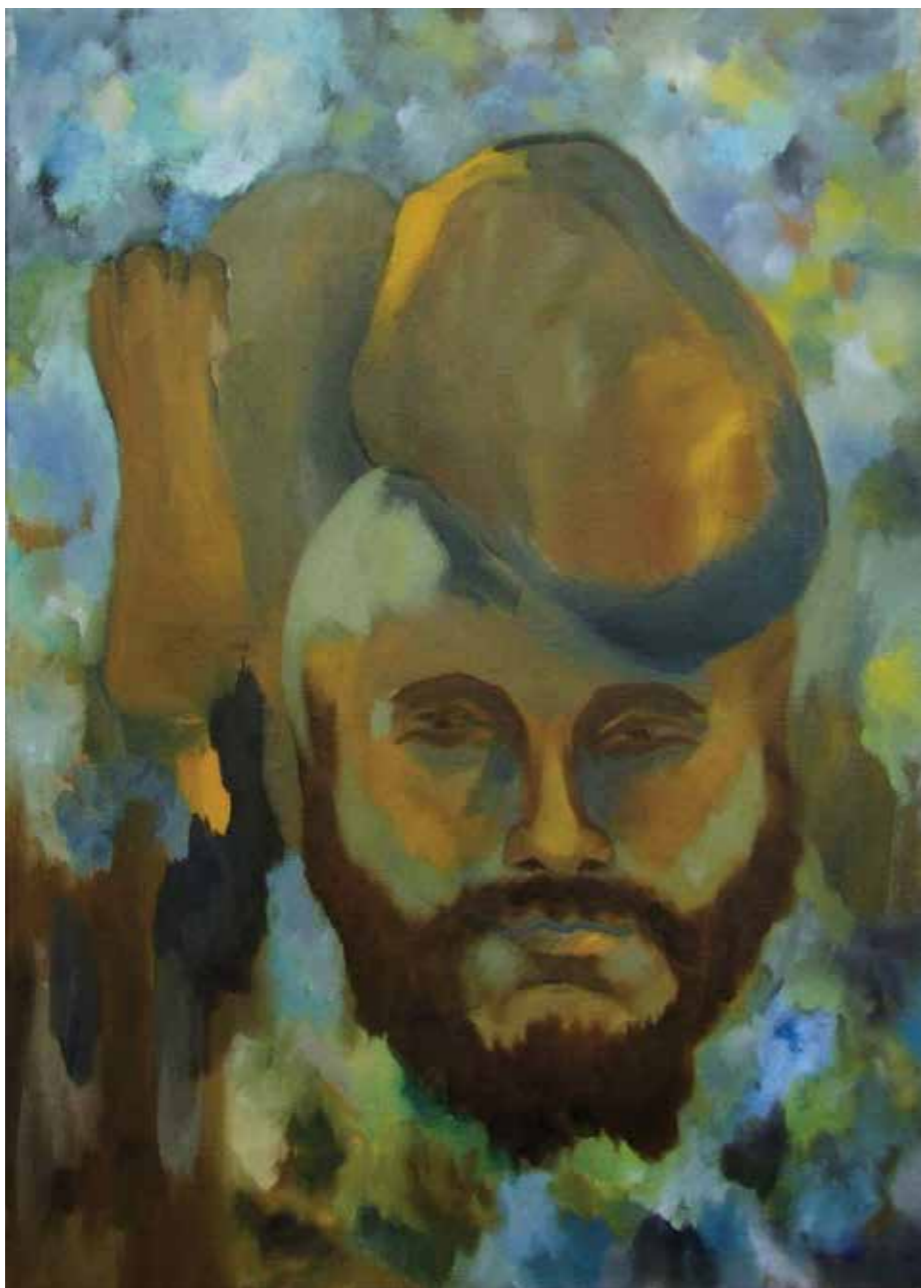
Nem vagyunk mi angyalok..., 120x145 cm olaj, vászon
We're no angels..., oil, canvas, 120x145 cm

Vihar előtt, 100x120 cm olaj, vászon
Before the storm, oil, canvas, 120x145 cm

S.O.S. 100x120 cm olaj, vászon
S.O.S. oil, canvas, 120x145 cm

A Próféta, 50x70 cm olaj, vászon
The prophet, oil, canvas, 50x70 cm

Y, 50x70 cm olaj, vászon
Y, oil, canvas, 50x70 cm

Pataki Gábor

Van a régi magyar nyelvben egy szép kifejezés: „lelkes állat”. Olvasható a Bibliában is Ezékiel próféciáinál, majd János jelenéseiben. No meg a népmesékben, s hosszú a sor Phaidrosztól Lázár Ervinig. Valószínűleg Pithecanthropus-korunk óta leheljük a lelket, animáljuk az animát az animálokba. Állataink ott állnak a magyar nyelvű irodalom kezdetén, 1538-ban Pesti Gábor Aesopus-fabulái szereplőiként, s az első magyar nyelvű zoológiai összefoglalóból, Miskolci Csulyak Gáspár *Egy jeles Vad-kert* c. 1702-ben megjelent művéből kiderül például, hogy Bartus egyes képeinek hősei, a majmok kiváltképp örülnek, ha Marcinak, Hermánnak vagy Konrádnak nevezik őket, míg a delfinek például inkább a Simon elnevezést kedvelik.

Amúgy pedig aligha van köztünk, akinek gyerekkorát nem kísérte végig egy ilyen Marci, Bodri vagy Füles, ha másként nem, hát plüssből elkészítve. S akikkel mesés, csodás, rémisztő kalandokat éltünk át, s ne lettek volna – a kiállítás címét idézve – gyermekkori képzelgéseink társai és hősei.

Ezeknek a képzelmeknek az emlékeiből, álomszerű, enigmatikus kimerevítéséből merítenek Bartus most látható képei. Emberek és állatok, csecsemők, magzatok, fél-emberek, homunculusok, hibridek, emberállatok és állatemberek találkoznak össze rajtuk. Nagy Zopán fiktív fabula-darabokról ír velük kapcsolatban, s valóban, mintha a fent említett Pesti Gábor némely jámbor, nem is annyira a történetre, a csattanóra kihegyezett, mint inkább valamely kegyes, egyszerű morális tétel kimondására született életképe elevenedne most meg. Korábbi képeihez képest kétségkívül

narratívabb jellegűek, de a mese, a leírható történet általában hiányzik belőlük. De nem követik a lessingi „termékeny pillanat” elvét sem, hiányoznak a kiélezett, drámai helyzetek, a konfliktusok. Simon delfin távoli rokona, a lamantin ugyan összehúzott szemmel figyeli a pitypangot fújó gyerekeket (gyerekszerű testbe bújt lényeket), de tudjuk, hogy a karibi partvidék torkolatainál élő emlős békés növényevő csupán.

Nem a történetmesélés hát a lényeg, s ha fel is fedezünk bennük valami számunkra otthonosat, a következő pillanatban rögtön elbizonytalanodunk: mit keres a realista módon, perspektivikusan ábrázolt kutya mögött a félig elrothadt koponyájú lapos lidérc, miért mutat „ezt nektek!”-et felkarjával a borneói nagyorrú majom kifejlett hímje, s milyen kapcsolata van a fején meghatározhatatlan kék valamit viselő szakállas férfifejjel?

Az első önkéntelen, tanult és begyakorolt kísérletek után szerencsére gyorsan feladjuk mindenáron magyarázatokat találni akadó próbálkozásainkat, s elfogadjuk Bartus világának igencsak bizonytalan koordinátáit. Képről képre vándorolva valami furcsa, általában könnyű és áttetsző, de fizikailag mégis szinte tapinthatóan érzett vizes, vagy még inkább zselészerű térben lebegünk, mely hol virágos rét formáját ölti, hol almacsutkák úsznak benne, hol pedig színelhők, gomolyagok töltik ki azt. E csúszkáló, változékony közegben bukkannak eléink e sokosztatú, valójában ozmotikus karakterű lények. Legjobb, ha semmin sem csodálkozunk. A többször megjelenő szakállas fej most kutyatesthez nő hozzá, hogy a következő képen egy bogyóit sűrűn, bár diszkrétan potyogtató nyulacskával egészüljön ki, hogy aztán ez utóbbi Bartus egy másik művén feszülten figyeljen az elkövetkezendőkre.

S rögtön itt egy újabb kulcsszó: fontos a változás, az állandó transzfiguráció, de ami igazán izgatja Bartust, az ezt megelőző másodpercek. Zopán pontosan tapintott rá a „vihár előtti csend” – jelenségre, arra, hogy több kép sajátja ez a „még nem, de nemsokára...” – állapot. Időlegesen szorongató feszültség keletkezik, ez kétségtelen, de a tragikus végkifejletben nem lehetünk azért biztosak, emberfejeivel nem feltétlenül „lapdázik az égbe” a vész. Bartus ennél nyugodtabb alkat, bár feszültek leszünk, kényszeredetten pislogunk ide-oda (mit rak Hórusz /?/ az ormótlan

hidrokefál zombi szájába a kapott emberfejért cserébe?), de aztán csakhamar újra beleveszünk a színfoltok, kanyargó formák áradásába. Újabb képei az előzők lazúros, bravúrosan egymásra úsztatott rétegekkel operáló festészeti megoldásaihoz képest első pillantásra nyersebbnek, egyértelműbbnek tűnnek, valójában tele vannak rafinált, összetett, váratlan, önmagukban nehezen megokolható átmenetekkel. S ez a nehezen megokolhatóság a lényegük, minek keressünk minduntalan racionális indítékokat a képzelmekek, álmok, féléber pillanatok képfolyamában? Azt hiszem, Bartus maga is hagyja sodortatni magát e folyamattal, szabadsága, egyben művészi döntése épp abban áll, hogy mikor rögzít, merevít ki belőle valami titokzatosat s mégis fontosat. Művei végső soron ugyanezeket a képességeket szabadítják fel nézőikben, segítenek hogy rátaláljunk gyerekkorunktól őrzött álmodozásaink csillanó igazára.

Pár napja olvastam el a remek kanadai író, Margaret Atwood Guvat és gazella című disztópiáját. Ebben a megkeseredett, a környezetszennyezéstől, a riasztó társadalmi egyenlőtlenségektől, a háborúktól megcsömörlött génebesz olyan vírust szabadít a világra, mely rövid idő alatt kiirtja az emberiséget. Előtte azonban mesterséges úton növényevő, az agressziót, a versengést, a hatalomvágyat, a szenvedélyeket, a szerelmet, így a művészetet sem ismerő humanoidok a járvánnyal szemben immunis kis csoportját hozza létre. Az egyetlen emberi túlélő, a biológus volt barátja tanítgatja, gondozza a csapatot. Egy ideig aztán magukra hagyja őket, s mikor visszatér, látja, hogy a talált hulladékokból elkészítették a szobrát, s bádoghordókon zenélnek neki. Rájön, hogy az álmodás képességét még belőlük sem sikerült kipusztítani...

Magyar Műhely Galéria

Nagy Zopán

Semmi sem változatlan
Minden megrekedhet
Semmi sem törhetetlen
Minden átszakadhat
– Tükörbe mondom –
Minden átszakadhat
Semmi sem törhetetlen
Minden megrekedhet
Semmi sem változatlan
*

Minden Változatlan
Odafelé – Visszafelé
– Mondom tükörbe : ebröküt modnoM –
Visszafelé – Odafelé
Változatlan Minden
/N. Z./

Gyermeki test, megfeszített pózban, mondhatni: patetikusan és poétikusan. A Megfeszítettet idéző, megmerevedő corpus, sajátos felmutatásban. Mintha zuhanás pillanatában dermedt volna erre a szintre. Jelenése az ég – és a néző felé tart tükröt, melyben egy felhő-arcú bohóc ábrázata foszlik szerte, ott, ahol a felismerés és az agónia ütközése zajlik, a fönt-lent és a kívül-belül határmezsgyéjén, egy köztes lét-állapotban...

A monochróm, réteges, fotóemulzióval is átítatott, visszafogottabb, lírikus absztrakt látomás után: egy újabb korszak született *Bartus Ferenc* művészetében. Ott, a Fragmentumok egyes opusai-ban Kirchner (Ernst Ludwig), Nolde (Emil) és Ensor (James) ziláltan megnyúlt, maszkos alakjai folytak egymásba az alul- és túlexponált terekben. Jelenlegi munkáiról a

fiktív fabula-darabok, filozofikus eposztörödékek szintén látomásosan, belső jelenések általi történetekként lépnek elénk. A szinte szakrális gúnyrajzok, mitológiai torzítások, illetve ismeretlen és megidézett alakok egyféle nyugtalanságot sugároznak, melyek (ön)ironikus felvetéseket is hordoznak, néhol pedig „üzenetek nélküli üzenetekkel”...

Ébredés: mágikus ecsetek kavarnak egy Gömbvillám esszencia-sűrűjében...

A minimális narrációval történő elbeszélésekben a különféle maszkokba, szerepekbe bújó „modellek” szerepjátékaiba tekinthetünk be, ahol szubjektív kinyilatkozások színtereinek kivetülése által: absztrahált és determinált lények történet-ének lehetetlen átváltozásai zajlanak... A majdhogynem „tökéletesre” klónozott, élethűre retusált nőstény-gorilla környezetében megnyúzott félálom-alakok rejtőznek; dimenziókon átsejlő asztrális figurák, önsorsukat boncoló, elfolyó-lebe-

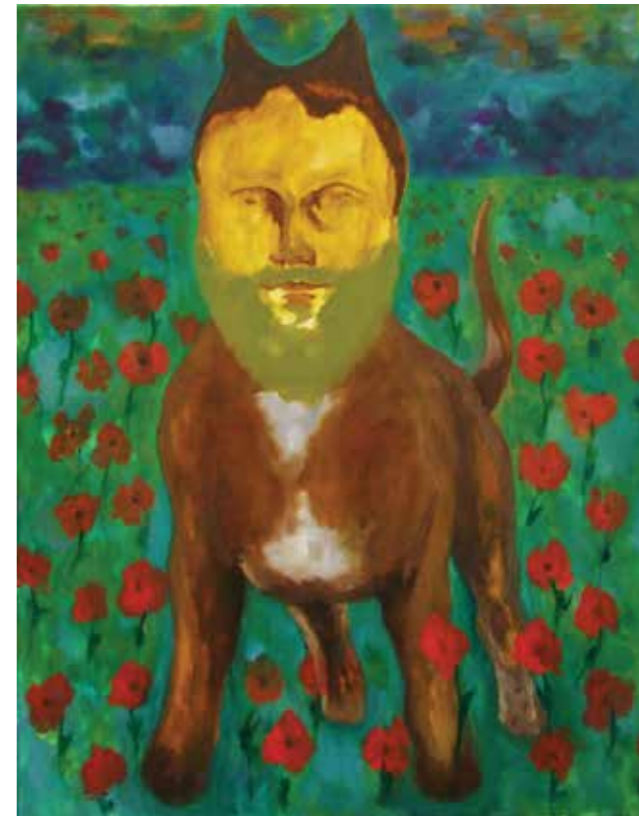
gő angyal-démonok, akiket a Nagy Bábjátékos rángat láthatatlan (idegi) zsinegeken. A gyökerek, miképpen a zsigeri szövetek, itt belső életet élnek – és módszeresen hálózják be a történeti víziókat (is)...

A szellem testekbe-áradása rezgésekkel, rángással, majd Vitus-táncsal örvendezteti meg a bábok meta-morfikus életét. Az állatok igencsak elhatalmasodnak, a bábok és a speciális keresztelkedések átveszik az irányítást; az Anima és az Animus vegyületté válik; vér helyett képlékeny fluidumok (mint pszichikai áramok) csobognak ezen lények ereztében...

Higanyba kevert hamu; tabuk és talányok. Meghasadt közetek, zokogó ásványok. Mindezek: kánonban énekelnek egy bánya-barlang bejárata előtti színpadon. A tisztáson gyászoló karnevál készüllete zajlik. Onix és achát serceg, obszidián suttog, hematit vergődik, ember-fejnyi széndarab nyüszít... A légtérben egy átlátszó meteor levitál... Most mindenki és minden elhallgat. Vihar előtti, háborúk előtti a csend.

Ozirisz kultusza is elősejlik. Anubisz, az alvilág fontos fejedelme, a kutya-ember-sakál úr: ördöghal-bőr tálcán hordozza a balzsamozott fejeket s (káposzta helyett is) e lobotómia által megnyitott testrészekkel eteti Lynch embernyúl-mutációit, „akiket” különböző mutatóványokra képeztek ki. E nyúl-emberfélék ellepik az erdő-színházat és a kulisszák mögött lerágnak, sáskahadként zabálják föl a monumentális festményeken élő fákat. – S lőn nagy pusztaság, és ismételten lőn nagy hiány – majd fokozatosan kirajzolódnak, felkenődnek a visszatérő, háttér-foltokból építkező, meghatározó felületek...

Itt megemlíthetjük Bartus Ferenc barlang-festményekhez való vonzódását is, nem utolsó sorban színhasználatának és állat-motívumainak kapcsán. A művész

így fogalmaz: „az állatok megjelenítésével emberi jellemábrázolásra törekedtem. Vagyis itt a kapcsolat az egyiptomi „sík” ábrázolással, az oldalnézetűséggel, és ahogy Anubisz-nak megvan az állati jelképe, úgy az összes istenségnek megvan a szimbolikus állati megfelelője. Hát ezért (is) vannak ember testű, állat fejű, vagy állat testű, ember-fejű figurák megtestesítve a vásznon...”

A bizonyos gnómok, a lelki nyomoroncok, a kifordult elmeállapotú közszereplők és az emberi roncsok világában: e fikatív lények és áttetsző jelenések, mondhatni, hogy felüdülés-sóhajokkal elegy gondolat-sorokat kínálhatnak: szenzibilis befogadónak – és skeptikusoknak egyaránt... – „Idegenek” mély-lilákban és étheri (szín)orgiákban megmártózva. A Küklopsz, mint

Nagy Testvér, gyanakvóan figyeli az iskolába (mellékutakon) haladókat, és az agressziókat lecsendesíteni óhajtó „prófétikus” gesztusokat. Egy keleti hajszobrász rituális délutánja is elénk vetül, egy mahagóni-vörös, bővérű óriás-nővel... Az ég zavaros, a folyamatos jelen („stabilan”) bizonytalan, akár a jövőképeket sejtető, múltakba mutató szintézisek...

Ölelés és elidegenedés. Felmutatás, rejtőzés, metaforák, dominanciák, befordulások. Az én váltakozásai, álom-variációi. Ezek mind-mind személyiségrétegek. Abszurd archetipusok, embrionális pulzálás, organikus révedések. Konfliktuskeltés a kapcsolatokban és allegóriák általi megoldás-keresések. Tradíciók és továbbjutások problematikája. Mesterek átírása. Jelentések halmozása. Beavatkozások. Morbid és nemtelen (androgüni) teremtmények megidézése. Egy „Y” lény metakommunikációja. Az ősi és az utópisztikus összemosódik. A figurák és a természet (alatti-

feletti) ütköztetése vibrál. A hiány, a feszült várakozás gyújtópontjai: bekövetkezések előtti rezonanciával telítődnek.

Valóság és másolata. Vagy: a másolat valóságosabb létezése – akár szimultánban – a tudat(talan) szintjeibe ágyazódva, majd kitakarózva, kivetülve onnan. A sérült és sérülékeny „modellek” lassan elfoglalják a valóságnak mondott színtereket – s mindez már az ismert dimenziókban is igaz. A másolatok másolatainak másolatai (sok esetben) valósabb jelenlétek, mátrixok, görcsök, szövetek, méhkaptárok, transzformációk, sejtközi állományok, álom-álmok: álmok az Álom álmában...

A szanszkritban a mátrixot mayának nevezik. A maya: káprázat, energia, teremtő erő... Morpheusz ébreszti Orpheuszt, aki inkább mégis tovább-álmodik Morpheusz birodalmában... A feltárás, az átdolgozás, a metamorfózis folyamatos. Semmi sem változatlan – A Minden is (változatlanul) változó...

*Palota Galéria, Budapest
2015. VI. 05 – VI. 26.*

A művészet egyszerre rombol és épít.

Fiatalabb koromban gyakran voltak látomásaim.

Főleg a pirkadati látomásokat élveztem nagyon.

Időnként önkéntelenül elsírtam magam az elillanó látomások után, annyira hiányzott e megfoghatatlan szépségek anyagtalansága.

Egy rövid ideig az anyagtalané lenni, aztán semmivé derengni, majd visszazökkenni a mindenanyagok kétes világába, ahol a folyamatos változás vezényli pengeélén táncoló műsorát.

Soha nem jutott eszembe a látomások leképzése, megjelenítése, anyagba foglalása, megelégedtem szertefoszló jelenlétükkel, ahogy jöttek és aztán szépen távoztak, időn kívülre helyeztek egy-egy hosszabb-rövidebb kiszámíthatatlan pillanatra.

Isteni adományoknak gondoltam ezeket a látomásokat, amelyek egyben a fiatalság sajátosságai is, amikor még annyira érzékenyek idegszálaink, hogy minden halvány rezgésre felmutatnak valami soha nem látottat, soha nem hallhatót, a tapasztalaton túli ismeretlenségeket teszik oly kedves ismerőssé.

Nem igazából tudni, hogy milyen világban élünk, de valamilyenben biztos, mivel oly kaotikus minden. Annyit azonban érzek, hogy a fiatal művészek még tudják, hogy ők milyen világban élnek, mélyen benne vannak a reális világ irreális hányattottságaiban, és ez jelezhet valamit, valami előremutatót.

Természetesen a tévedéseket is ide értve.

Egy fotós és egy festő teli mély költői realizmussal, akiknek leképzett látomásaik vannak.

A közelség erénye várakozva létezik, majd szétesik és összeáll a fényen keresztül egy fény(bonc)tanná, koan formátumú beszédes hallgatássá, az asszociációk szövetségéből szőtt vászon érzékelési, észlelési végtelenre feszítve önmagán túli önmagát jelenítve meg.

Ezek a festmények, fényképek mozgásban vannak.

Állóképek, de mégis filmszerűen mozognak. Szuper lassú a mozgásuk, de a belső dinamizmus megmozgatja őket, mint az álomban, amikor leáll az utolsó jelenés, de még rezdül egyet, mint a vízbe dobott kő, amelynek hullámai soha nem múlnának el.

Mert ez a rezgés folyamatosan, ha láthatatlanul is, de jelen van.

Természetesen az állókép az nem mozgókép, na de, mégis, ha ilyet érez a befogadó.

Sokszor az állóképek jobban mozognak, mint az állandóan vibráló mozgóképek, amelynek dinamizmusa az egy helyben topogás.

Bartus Ferenc festészetéről és Nagy Zopán fényképeiről első látásra, később az alaposabb szemlélődések után is, egyértelműen és határozottan a látomás élménye jutott az eszembe.

Ismerve Zopán írásait, ez nem lehet véletlen.

Asszociatív szövegeinek erős költői vizualitásuk van. Érzékeny fotóin ezeknek a jelenségének átíratái variálódnak, mint a Rejtett önarckép című fotóján, ahol a szobabelső és a szoba-külső szinte egy térré olvadnak össze, amelyeket külön-külön is érzékeltet a szobabelsőt jelentősen meghatározó óriás ovális tükör látványa, meg a szerző idézőjelbe tett láthatatlan önarcképe.

Egy másik képen a fehérre meszelt téglafal előtt emberi alakok és kutyák álldogálnak, a nyugalom dinamizmusa és a mesterkéltég nélküli egymásra vetülés adja a képi feszültséget, amely már szilágyilenként érzékeny.

Bartus Ferenc bravúros festészetével írja látomásait.

A képein sokkal több mindent látni, mint ami a képeken van. És ez minden belemagyarázás nélkül elmondható.

A képek önmagukat folytatják.

Anyagból kirakott tapintható anyagtalanságok.

Mintha egy pszichedelikus utazás jegyzetei lennének Bartus Ferenc képei.

Igazi konkrétumok nélküli konkrétumok.

Mélyen kiiktatnak minden álságosságot, és ettől jól eső a szabadság zamatuk.

Mert az alkotóknak és a befogadóknak egyértelműen természetes igényük a szabadságnak zamata.

Az ember művészettel védekezik.

*„Ilyen kép, olyan kép,
egyszerűen látni és
érezni kék.”*

2013 augusztusában

Mutatványosok, 2013, olaj, vászon, 100x120 cm
Grifters, 2013, oil, canvas, 100x120 cm

A Csók! 2013, olaj, vászon, 100x120 cm
The Kiss! 2013, oil, canvas, 100x120 cm

Mégkísértés, 2013, olaj, vászon, 100x120 cm
Temptation, 2013, oil, canvas, 100x120 cm

Összeesküvés, 2013, 100x120 cm olaj, vászon
Conspiracy, 2013, oil, canvas, 100x120 cm

Mesés küldetés, 2013, 100x120 cm olaj, vászon
Fairy mission, 2013, oil, canvas, 100x120 cm

Tettenérés, 2013, olaj, vászon, 100x150 cm
Caught in the act, 2013, oil, canvas, 100x150 cm

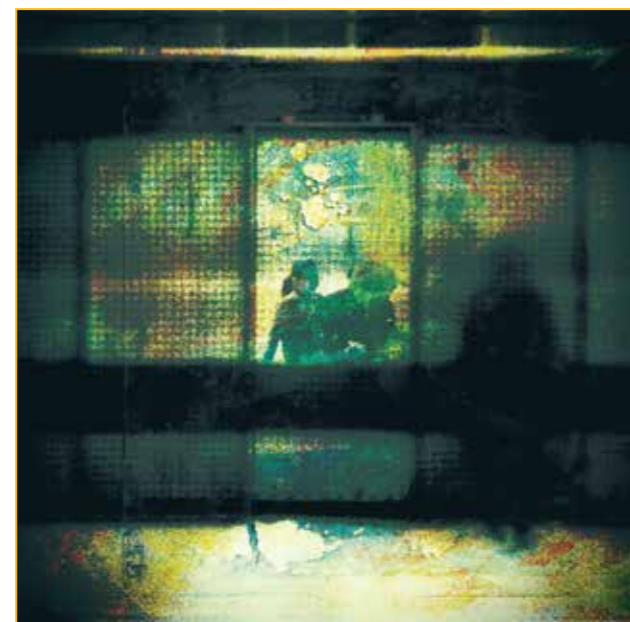
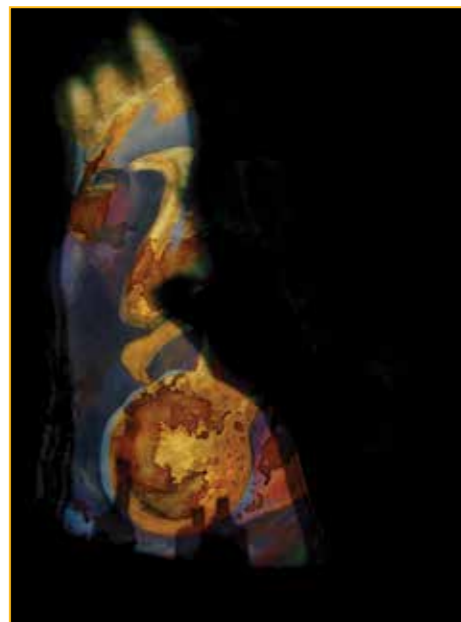

Visszatérés Ön-magunkhoz, 2013, olaj, vászon, 100x120 cm
Return to ourselves, 2013, oil, canvas, 100x120 cm

Novotny Tihamér

„... megöltem három kislánykát / méreg csorgott arkangyal sziszegett” – írja a katalógus egyik szabadasszociációs vers-tágító-formabontó, onirikus versében **Nagy Zopán**. Mutatványosok, Mesés küldetés, Gyermeteg játékok, A Csók, Megkísértés, Tettenérés, Emóció, Visszatérés Ön-magunkhoz – ilyesféleképcímekkel „válaszol”, „diskurál”, „operál” **Bartus Ferenc**.

Pokoli őszinteség, drámai és morbid közlékenység. Folytonos emlékvételés. Képszerű magzatelhajtás. Álomvetítéses szürreál és terhesség-megszakítás. Angyali látószervek alvilági ébredése. Foghíjas nevetések torz örömei. Valóság-filmkockákat átégető látomássejtelmek rögzülései. Embriónális végkifejletek halálos átokjövendői. Durva, riasztó, fájdalmas és gyötrelmes testbeszédék aránytalanságai. Homunculus-teremtmények szomorú, kilátástalan, jövőtlen diskurzusai. Vészterhes és taszító szépségvedlések önfeltárási processzusai.

Ezek Bartus Ferenc festményei!

Amelyeknek tudatmódosító, szellemképráztaó, lélekátvilágító fényszínei – akár a lombikból kiömlő molekuláris kristályoldatok fluid foltokká dermedő, áttetsző csillámai – : lélegzetelállító alkímia-történetek; a túlvilág titkos kémiajának nyomhagyó üzenetei. Hadész titokzatos birodalma reflektorpázmában! A „küszöbalatti” lét alakváltó, megigéző árnyék- és üledékvilága pompázatos óceán- és földmélyi derengésben.

B. világa: szemdomborulatokat izgató (szép), de nem jó, nem kellemes, ám igaz, bár nem szent, inkább álságosságok nélküli, vallomásosan személyes, szókimondó univerzum.

Az alakoskodó mai bohóc, a hajnali, a nappali és az éjszakai szerepjátékos agyafúrt őszintesége. A rafinált önfeltárás és kitakaródzás rejtőzködése. A megkísértő perverziók látomásossá tétele. A majdnem züllött behelyezkedések szűzies álruhája. Az átélés önimádata. A montázs, a tudatos és a tudattalan véletlenek ethosza. A helyszínről helyszínre járás időutazása, az örök visszatérés palimpszeszt performansza. Az áteresztőképességek anyagtalansága. Az áttetszőségek megfoghatatlansága. Az összetükröződések fény-árnyék kulisszái. A kaleidoszkópszerű átjárhatóságok tér-idő alagútjai. Az álomszerű dimenzióátlépések nyomhagyó alaktorzulásai.

Ezek Nagy Zopán fényképei!

Meg a mélységélményt adó fekete-fehér kristályfalak leheletfinom egymásba csúszásai. Az analóg lényképek szellemi-testekké éterizálódásai. A valóságtartományok irreális szürreálba fordulásai. A látható világ jelenségeinek nézhető víziókká „montálásai”.

Z. világa: tükrök barlangjaiba néző narcisztikus univerzum, amelyben önarcképeinek rá visszanéző Minótauroszeit játékos ötleteivel tréfálja meg, avagy teszi ártalmatlanná.

Rég volt a kezemben ennyire koherens, minden képi és szöveges mozzanatában összetartó, egymásba rezgő kiadvány.

2013 októberében

Emóció, olaj, vászon 200x150 cm
Emotion, oil, canvas, 200x150 cm

Gyermeteg játékok I., olaj, vászon, 150x180 cm
Childish games I., oil, canvas, 150x180 cm

Gyermeteg játékok II., olaj, vászon, 150x180 cm
Childish games II., oil, canvas, 150x180 cm

AZ IDŐ TÖRTÉNETEI - Bartus Ferenc festményein

Mányoki Endre

Az út Bartusnál maga a tér, és az élet folytonos születés. Nem a képeknek, festményeknek mondott leletek egymásutánja vezeti a tekintetünket, hanem a mélység fürkészése. Amit ő szinte hanyagul eldob, magára hagy, az nekünk mindig alkalom a kezdésre. Elindít, befelé önmagunkba. Amikor hirtelen megállunk, mert úgy tetszik, valamit végre készen és egészben kaptunk, nyomban elveszünk a kavargásban.

A LÉTEZÉS PEREMÉN

Bartus Ferenc folytonos születése

„Valószínű, hogy Kumriának tetszene ez a kép, ha éppen nem volna távol. Még nem egészen nyolcéves, amikor Buda ostroma megkezdődik; és már ő sem annyira szűz, mint egy évvel korábban, mikor a szomszédjuk, az orgazda Sib Gezi a hüvelykujjával próbálja ki, hogy mennyire tud tágulni a nyílása. Kumria nem emlékszik, hogy mennyire, csak arra, hogy a levegőt fulladásig árasztja el az orgonaillat, s a várból lehallatszik a janicsárok éneke. Most lemezzvékony fények látszanak a Dunán; de változatlanul bizonytalan, hogy örülni lehet-e ezeknek a fényeknek. A parti nádasok még mindig tele vannak hullákkal, s valószínűleg a halászok fizetik le Linzer Benedek strázsamestert, hogy ne siettesse a jó etetőhelyek eltakarítását. Harpprecht Ferdinánd Christoph brandenburgi tiszt szintén a nádasban fekszik, akit még

Havelbergben, Potsdamtól nyolcvankét kilométerre neveznek ki kapitánnyá. Erre a napra a felesége és kislánya is odautazik, hogy átadjanak neki egy nyestszörrel bevont ezüstkeresztet, mielőtt továbbindul a csapatával. A keresztet Milinkó Attila zombori hajóvontató vágja le Harpprecht nyakáról, de nem sejti, hogy ezüstből van, s részegen azzal vadít egy kutyát a váci pálinkásházban, hogy a nyestszört az orrához nyomkodja. A kutya végül kikapja a kezéből, elrohan, s mikor botokkal kezdik üldözni, beveti magát a part menti nádasba. Kumria szeretne valami imádságot kitalálni, de úgy érzi, hogy se rácul, se magyarul nem jutnak eszébe a szavak. S mintha az öklét se tudná kihúzni

a szájából, annyira beleszorult. Arra gondol, hogy biztos ez a némaság lesz a büntetése a boldogságért, amit bűnnel szerzett; s a másik kezét rászorítja a domborodó hasára. Közben tovább is verejtékezve nyög, és meredten figyel egy patkányt, amelyik a parázsló szemét mellett melegszik. A degeszre hízott állat annyira közönyös, hogy még akkor se mozdul meg, amikor a húsát pörköli a parázs. Kumria kötelességének érzi, hogy figyelmeztesse, de csak annyi ereje van, hogy egy követ odadobjon. A patkány lomhán továbbcammog, és úgy néz vissza, mintha ok nélkül tartaná ostobának. Meg se nyalja az oldalán cakkosra égett sebet.”

Mészöly Miklós: *Anno* (részlet)

„L.-tól P.-ig (P. volt az utolsó átszállóhely K. felé) régifajta termes kocsiiban dőcögött, mindenféle helybeliek, csomagjaik-kecskéik közt szorongva, olykor – P. felé közeledve? – szinte egyedül, („táncolhatott volna akár”). Kinézett az ablakon. Kezdett megnyugodni W. után. (Hogy jön ez ide?) A sík táj teljesen érdektelen volt, ilyet odahaza is láthatott; az ablakon befűjt a közelgő, majd mégis elvonuló eső szele. P.-ben tűzött a nap, még a mozdonytató kürtös csapja sem a kiszáradt betonporba csöpögött (megkockáztatta volna ezt a viccet, de semmilyen nyelven nem akart beszélni) (ez is, hogy jön ide??) (de még idegen szóhoz is túlságosan kiszáradt a nyelve, a szájpaddlása). A büfé zárva volt.”

Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* (részlet)

A tér a szétszórt időből képződik

Bartus Ferenc kiállítása,
Eckermann Galéria, 2010. április 17.

1940 tavaszán a szovjet hadsereg több tízezer lengyel tisztet lőtt fejbe a Katyn melletti erdőben. Tetemeik elszórva feküdtek, szerteszét a vékony föld alatt.

Lech Kaczynski lengyel államelnök repülőgépe Katynba tartott, amikor Szmolneszk mellett becsapódott a földbe. 90 halott teste szóródott szét egy ligetes erdőben, az önfeláldozás akaratlan szentségében.

Barack Obama elnök Amerikából érkezik Katynba. Veszélyben lesz, hiszen gépének át kell repülnie az izlandi vulkánkitörés porfelhőjén. Üvegszilánkok miriádja borítja az eget Európa felett, szerteszórva.

Az emberiség a halálára készül. Meglehet. Van rá oka elég. Mint ahogy Bartus Ferencnek is a születésre.

A legbizarrabb és legmeghatóbb ebben az emberiségnek nevezett amorf tömegben az, hogy a létezése szélén imbolyogva folyton-folyvást a születés titkát akarja felismerni. Feltárni a mélyet, megtalálni a szerteszórt darabkák között az összefüggést. Vagy másként: az élettelen, elhalt töredékek között azt az egyet, ami még él.

Kumria rác apáca „verejtékezve nyög, és meredten figyel egy patkányt, amelyik a parázsló szemét mellett melegszi. A degeszre hízott állat annyira közönyös, hogy még akkor se mozdul meg, amikor a húsát pörköli a parázs. Kumria kötelességének érzi, hogy figyelmeztesse, de csak annyi ereje van, hogy egy követ odadobjon. A patkány lomhán továbbcammog, és úgy néz vissza, mintha ok nélkül tartanak ostobának.” – írja Mészöly Miklós az Anno című novellában. A szcena el van rejtve. Oly mélyen van eltemetve a kavargó töredék időkben és fölöslegesen feltáruló terekben, hogy sokadjára is alig találunk rá. Az élet egésze mint egyetlen öntudatlan gesztus? – ha az értelme nem is, az esszenciája biztosan ez.

„egy kúszórózsával befuttatott vaskerítés/betonlábazata, – vagy: „P.-ben tűzött a nap, még /a mozdonyító kürtös csapja sem a kiszáradt /betonporba csöpögött” – ezeket már Tandori találja, a tárgyat és a látványt, de elhalad mellettük, zavartan magukra hagyja őket. TD keres, és bár úton-útfélen életre kelnének a terek, a

tárgyak, elhajigálja valamennyit. Számára a megérkezés az utazás tétje. Az út vége mint kezdet? – holott hányszor, de hányszor kezdhetne volna, közben, újra.

Bartus Ferenc alkotói habitusa ezt a Mészöly-Tandori kettősséget, ezt a kettős egy-lényegűséget jeleníti meg a számomra. Az örökös úton-létet, a szemlélődést, a már-már pazarló gesztusokat, ahogyan elhagy bármit, amiből mások egész korszakokat építenének az életművükben. Azért, hogy végtére ne érkezzon meg sehova. Hogy ne a megérkezés legyen az út célja, s ne is maga az út.

A tér a szétszórt időből képződik, rétegenként, egymásra torlódva, egymást takarva, rejtve. Mégis, a felszínen is, az ott felsejlő szcénák átélése idején-idejére mintha látnánk a titkos történetet, az élet öntudatlan gesztusait, a létezés újra és újra megformálódó lényegét.

Az út Bartusnál maga a tér, és az élet folytonos születés. Nem a képeknek, festményeknek mondott leletek egymásutánja vezeti a tekintetünket, hanem a mélység fürkészése. Amit ő (Tandori) szinte hanyagul eldob, magára hagy, az nekünk mindig alkalom a kezdésre. Elindít, befelé önmagunkba. Amikor hirtelen megállunk, mert úgy tetszik, valamit végre készen és egészben kaptunk, nyomban elveszünk a kavargásban (Mészöly).

Különös módon én magam is így vagyok vele. Bartussal, a festőművésszel. Kevesen áll-

nak olyan közel hozzám, mint ő. De túl közel voltam mindmáig ahhoz, hogy lássam. A civil, a bölcsész praxis arra ösztökélt, hogy értsem a célját, lássam a kész eredményt. Elvártam tőle valamit, amit magamtól sem illene elvárnom, ha már Tandorin, Mészölyön cseperedtem. Nem ismertem fel az időt az álló képeken. Nem ismertem föl semmit, mert az értés volt az egyetlen elvárásom. Iránta is.

Az idő figyelmeztet. Ez a mai is. A történelem, a szerteszórt halottak, a tetemeink. A porvihar. Az, hogy az emberiség a halálára készül. Ma is, mint mindig. A halálára készül, és a létezése szélén imbolyogva az életet fürkészi.

Itt, ebben a térben, ahol illatok és hangok kavarnak, tárgyak öveznek, életek alakulnak, ebben a kávézóban, ahol most Bartus Ferenc ideje gomolyog a síkból kimetszett terekben, megbékélhetünk. A születés halálig tart.

www.irodalmijelen.hu

A KÖZTES LÉT FRAGMENTUMAI Bartus Ferenc festményeire Nagy Zopán exponál

NAGY ZOPÁN

Fáklyával jön a Fehér Bohóc, az éjjeli önmarcangolókat elkísérő Köztes Lét alakja... – Nedves-viaszos arc-nyomata hajnalra: kéklő szesz-páráként dereng a műterem ablaküvegén...

Réteges exponálások

...mert végső soron:
a kép mögött is „csak” képre akadunk...

A hasonlat (itt és most például) olyan, mint „vízjeles stigma”, mint melankolikus pecsét: egy (végső soron megoldatlan) kódex fedelén elmosódott arc, vagy agónia magányára folyva – és ragadva...

Bartus Ferenc ezen kiállítási anyagát (véleményem szerint) hiba lenne konkrét definíciókkal illetni (illetve szétroncsolni)... Beszélhetnénk persze művészetelméleti, bel-kémia, archaikus fotótechnikai utalásokkal elegy tudatosságról; beszélhetnénk például sajátos részecske-boncolgatásos (egyben képlékeny-mámorú) agyalásokról; vagy beszélhetnénk mindezek abszurdba-hajló személyes esetlegességeiről (is)... (Ó: harmón-iák, jaj: inter-Ferenc-iák!)

Nem beszélünk.
A vörös vérlúgsó* tudja a dolgát!

(A vér vak – és domináns – vitalitás, akár a tettek idegvégződéseivel írott, örömteli nyelv-torzítás...)

És miközben nem beszélünk a képek mögötti hétköznapiságról, a máskülönb fontos: favágásról, hajvágásról, gyomlálásról, borospincéről, elődökről, egy közeli barát portréjáról, vagy a szakdolgozat-előétel szenvedélyes felfalásáról = az alkotót (szakmai aggodalmain túl) mások is meglátogatják: fáklyával jön a Fehér Bohóc, az éjjeli önmarcangolókat elkísérő Köztes Lét alakja... – Nedves-viaszos arc-nyomata hajnalra: kéklő szesz-páráként dereng a műterem ablak-üvegén...

Intermezzo:

Kirchner (Ernst Ludwig), Nolde (Emil) és Ensor (James) ziláltan megnyúlt, maszkos alakjai folynak egymásba az alul- és túlexponált terekben... – A (higanygőz okozta hevenytől is mérgezett) portás, aki az étheri kígyóként kúszó terpentintől folyamatosan kapatos: sötét alagsorban matat, botladozik... - majd zseblámpával hadonászva: a sötétkamrába esik. – Ott, fülledten-vöröses félhomályban: Bacon (Francis) - révületű alak a nyers időt nyúzza éppen, mintegy önnön, végtelen-rétegű szalonnatömb-portréját faragva, sav-marta ecset-késekkel...

Az épület-rengeteg mögötti parkban: a Brómezüst Zselatin pantomim-csoport gyakorol.

(Részecskéik, minden „porcikájuk” együtt rezdül az ébredő földdel – és növényzettel...)

A reggel hideg testéből, mint rejtett szökőkút-csonkból, vagy vágott katéteres-csőből (pulzáló köldökön át): karmazsinszín-maszatos permetek buggyannak a szoborkertben kiterített, még fixálatlan, megdermedt vásznakra... -

Anyagok metamorfózisa: természet-kristályok, ásványok is rezonálnak, morzsolódnak, élet-tereinkbe ivódnak (most éppen: pasztell-színű foltos opál, turmalinos cián, malachit, asztrál-achát, krizolit, füstkvarcos akvamarin, sápadt-kék kalcedon – és holdköves nemes gránát lehel hópehely-obszidián párát)...

Az alkotó(kedv) is fölébred – és jegyet vesz egy (könnyednek ígérkező, ingyenes) előadásra. -

Intermezzo, no. II.:

Az Apostol padlászobájában (az Epreskert mögött): A (bizonyos) Hóhér Kötele című minimalista darabot adják. A hóhér portréját (kortárs darabhoz illően) egy lassított, akadózó filmkockáról vetítik rá a nézők arcaira. – Ez, a különben szimpatikus (talán nem is) hóhér: munkaidőben, mives bicskával falatozik. Halálosan higgadt. Enyhén látomásos (de feltűnően fiatalos) arcán: egy egy-pöttyös katica mászik = szinte mozdulatlan... - Rezonáló anyajegy!...

Ó, (a bizonyos) embrionálisra csupaszított (képi) költészet álarcai, átiratai - gondolja egy összegezni próbáló néző, vagy olvasó: hematitosan vonzó-felületű, illetve absztraháltan monochrom sejtés-rezonanciák! – Gondolja, de efféle zagyvaság-metaphora-halmozást, szerencsére: nem mond el senkinek...

– Tehát: ismét „magunkra” marad(t)unk! -

Maratás - túlhívás – sűrítés – elengedés...
Lépcsőfokok... – Hígítás és újragondolás (éveken át)... Megszakító fürdő – univerzális fixír– fixír fürdő – vörös vérlúgsó...
Lépcsőfokok...

Rituális fejbölvés (visszatérő álom a Fehér Bohóccal)... –

A „beavatás” keresése: tovább-lépés, tovább – tovább, talán: ugyanoda... –

Íme, a duplex élmények, reflexek, behatások (g)énkutatás-fragmentumai... – –

Ám: Bartus Ferenc (fátyolosan expreszszív) ön-maró hatású (atavisztikus gondolat/okkal is átítatott) alkotásai, még-ha összetett munka-folyamatának darabjaként is tekintjük őket: mindenképpen többek, mint egyszerű „töredékek”...

Summa summarum, ahogy a költő mondaná, és mondotta is: panyigai, panyigai, panyigai ü!

*a ferrocianhidrogénsavnak $H_8FeIV_2(CN)_{12}$ és a ferriciánhidrogénsavnak $H_8FeVI_2(CN)_{12}$ káliumsói.

1. Sárga V., káliumferrocianid, ferrociankálium, $K_8FeV_2(CN)_{10} + 6 H_2O$ nagy, szép citromsárga színű, táblaalakú kristályokból áll. Gyárilag úgy készül, hogy különféle nitrogéntartalmú állati hulladékokat, u. m.: szarut, patát, körmököt, bőrt, szárított vért (innen kapta nevét), talpdarabokat vasedényben hamuzsírral és vasreszelékekkel összeolvasztanak. A kihűlt tömeget vízben feloldják és többször átkristályosítják. A kereskedésbeli sárga V. rendszerint kevés káliumszulfátot is tartalmaz; nem mérges, vízben oldódik; 100° -on kristályvizét elveszti, magasabb hőmérsékleten pedig nitrogén fejlődése közben ciánkálium és vaskarbid (FeC_2) képződik belőle. A berlini kék és más festékek, továbbá ciánkálium készítéséhez, a vas keményítéséhez stb. használják.

2. Vörös V., káliumferricianid, ferriciánkálium, $K_6FeVI_2(CN)_{12}$, sötét rubin-vörös, rombos piramisokból álló test, melyet az előbbeniből úgy készítenek, hogy annak oldatába addig vezetnek klórgázt, míg a folyadékból kivett próba a ferrikloridtól meg nem kékül. Vízen oldódik, oldata ferrosókkal sötét-kék színű csapadékot ad, amelyet Turnbull-féle kék néven festékül használnak.

www.irodalmijelen.hu

*Egy utolsó próbakör még kinek árthat?
Bérleted van,
erről a járatról téged senki le nem szállíthat,
bérleted van a repülésre, a városra,
bérleted van a szerelemre.*

Körjárat

Délelőtt készülődés, délután randevú.
Villamos röpit át a körutakon, a Dunán, a városon,
homlokodon gyöngyök, közeledsz a leszálláshoz,
biztonsági öveidet bekapcsolod.
A megállónál már egész testedben remegsz,
mi lenne, ha kinéznél az ablakon,
és véletlenül meglátna, véletlenül meglátnád.
Kicsit később már kinézel,
évek múltán tudod csak majd felidézni az akkor
homályosan látottakat. Nem szállsz le,
teszel még néhány kört a város körül, fölött,
a negyediknél már sötétedik,
nincs kedved hazamenni.
Egy utolsó próbakör még kinek árthat?
Bérleted van,
erről a járatról téged senki le nem szállíthat,
bérleted van a repülésre, a városra,
bérleted van a szerelemre.

A vers könnyei

Nagyszabású költői est a Műcsarnokban -
100 ezer költő a változásért.

A világ több mint 90 országában egyszerre olvassák a költők verseiket,
így emelvén föl szavukat a változásért.

Van-e annyi költő a földön, amennyi embernek ebben a pillanatban is
fegyver van a kezében, puska lóg a vállán?

És mit mondanának egymásnak, ha szembe kerülnének?

Lenne rá idő?

A szünni nem akaró háborúkra, az éhezők százmillióira, a folyton újjászülető
diktátorokra, a sistergő gyűlölet láváira mit felelhet a költő?

„Egy költőnek legfeljebb zsebképe van.” – írta Weöres Sándor.

Amerikai költő lép a magyar mikrofon elé, noteszában szépen formált
betűk sűrű sorokban, meglehet, pár év múlva a kézzel írás is lázadás lesz.
Angolul mondja versét, a többség így csak bűvölő varázsmondókának
érezheti a szöveget, akár szundikálhat is közben.
Az amerikai fiúnak madársóhajnyit remeg a keze lapozás közben.
Verejtéktől fénylik a homloka.
Aztán egy csepp le hull a padlóra, majd kettő, három, négy...
Sírt a vers. A vers könnyei hulltak a színpadra.

kultúra nyet*

régen volt / jajistenem, most megint hallgatni kell
még voltak filmrendező barátaim / most megint nagyzol
az egyik mesélte, a moszkvai filmfesztiválon éppen / azt képzelem, hogy a
filmrendező
a tízezer napot mutatták be / számít valamit ebben a közegben
szobájában egy szörnyű / hogy valaki tudja, mi az a filmrendező
szocreál festmény lógott a falon / hogy tudja, mi az a szocreál
a rendező, aki aztán a fődíjat kapta / édes bogaram, ne figyelj oda
nem bírta nézni a festményt / te lennél a legszebb, ha valaki lefestene
minden este levette és a falnak fordította / soha a bűdös életbe nem fordítanának
falnak

reggel meg elfelejtette az egészet / nem lenne játék, te mindig az lennél, aki
nem tudom, mond e valakinek valamit / nem változtatnánk meg a nevedet
a szépséges kifejezés: gyezsurnaja / gyönyörűségem, te nem lennél más
olyan szobalányféle / csak aki vagy, a mezők vadvirága
nem olyan, akiket mostanában kergetnek meg / ma már őket is árulják, eladják
mindenféle hotelokban / magyarománok, magyaromák, díszmagyarok, magyará-
bok
aztán ripsz-ropsz újsághír az egész / de valami kéne, valami megélhetési élnetés
dollármilliókban mérik őket / mert másképp nem tudják eltartani egymást
bármilyen csúnyák is / anya árulja lányát, fiú barátnőjét
inkább nagytestű, félelmetes asszonyággfélének / a lavorról lepattogzott a zománc
gondoltuk akkoriban a gyezsurnaját / hát kiállt az út szélére
nem tett semmit / hamar megtalálták, gyere babám jó lesz neked

csak amit kell a szobalánynak egy hotelban / aztán addig verték, amíg már jó lett
és ez a gyezsurnaja / ez még mindig a képről beszél
mindig visszatette a képet a falra / még szerencse hogy
hogy minden rendben legyen / most nem a költészetről
nem is volt baj / hogy a költő barátjának nem adnak pénzt a verseiért
de végül találkozott a lázadóval / megbűnhődte már a versírást ő is
aki megpróbálta helyreigazítani a világnézetét / költő létére itt ül ő is a hűvösön
és pluszmunkát adott neki / most legalább írhat, nem zavarja senki
amikor összefutott a képfordítgató fantommal / de csak zümmög mint egy
méhecske
a rendező kezében már a bőröndjei / hogy vége a kultúrának, vége a kézírásnak
a gyezsurnaja megállt előtte jelentőségteljesen / a kéz a papír a lélek eltávolodnak
egymástól
az ujját fölemelve és megrendítve / barátkozz meg a gépekkel, különben véged
annyit mondott: kultúra nyet? / kultúra nyet

* Részlet a költő *Kőrözsa* című versregényéből
www.irodalmijelen.hu

A MELLSZOBOR ÉS A SELLŐ EGYÜTT - JÁRÁS - VÁLTOZATOK EMLÉKRE, SZÓRA, MOZDULATRA

Debreczeny György

*se magvak se kősarló se bunkó
se kőmozsár
készül már a sírleltár
se phallosz alakúra faragott
nagyratörő kő mozsártörő
se holdsarló se kifli
éhezhetünk a túlvilágon is*

A mellszobor és a sellő

prózába feszülve
lírába feszülve
a szeretkezés pózába feszülve
közös sírban sírnak
a mellszobor és a sellő
nincs mellettük papírzsebkendő
vagy nem is könnycsepp az
hanem csak a monitor koszos?
és éppen ott?
na és hol vannak a sírmellékletek?
amidőn odafenn
amidőn ideleln
és azonképpen itt a képen
ó a sírokkal kialakuló bensőséges
viszony
a sírok hangos dicsőítése vasárnap
se magvak se kősarló se bunkó
se kőmozsár
készül már a sírleltár
se phallosz alakúra faragott
nagyratörő kő mozsártörő

se holdsarló se kifli
éhezhetünk a túlvilágon is
se pénz se posztó?
hol van a poroszló?
talán szétzúzták a tárgyakat
hogy megsemmisítsék
a bennük lakó mágikus erőt?
vagy csak festményen apró
ember alakú szobrok?
lehet hogy a szellem
szabadult ki mégis a palackból?
idegen sírokban ne szeretkezz
mert a tűrés világa az evilági lét
szüzesség bölcsesség szeretkezés
pusztulás és keletkezés
a feltárt sírban szeretkezik
a mellszobor és a sellő
sárga homokdombok felől
kesernyés port fúj felénk a szellő

www.irodalmijelen.hu

„Felszíni fejtés” Bartus Ferenc kiállítása

Novotny Tihamér

Az „*Én-kutatás fragmentumai*” (Az „*Én*” Univerzum) – írja meglehetősen friss szakdolgozatának címében Bartus Ferenc, 2011-ben. Megkapó megfogalmazások: az életmorzsák, a valóságzilánkok, a jelenségtöredékek az egyéniség, a személyiség magnetikus pontja köré gyülekeznek, és ott az elmúlás ellenében – mintegy sorssejtelemként – megkezdik valamivé formálódásukat, keringésüket.

Érdeemes idéznünk a fiatal művész önelemző bevezető gondolataiból: „A saját Univerzumon keresztül fókuszálok a világra, érzékelem és érzékeltetem a »valóságot«. Saját létem felismerése, lényem megtalálása, lényegének emocionális feltalálása a cél. (...) A ráció (az előttem feltáruló látvány) és az irányított automatizmus (a felszínre törő lény) megnyilvánulásainak kapcsolatából, együttes hatásaiból

születnek képeim. Az individuum kitöréséről a zárt formákból, a testből; a fizikális és a lelki lét párharcáról, az »álom« és a »valóság« kapcsolatáról szólnak munkáim. Tartalmukat a saját belső létezésem viszonyai, az anyag és a formák folytonos alakulása, a tárgyiasult valóság leképezései alkotják.”

Bartusnak azonban nemcsak a valóságrészek az inspirációs forrásai, de maga a művészet is, amely egy kimeríthetetlen, ámde speciális megnyilatkozásaiban énjére megszólító erővel ható tárház. Éveken át szorgalmasan gyűjtötte, jegyezte a rá fátumszerű súllyal nehezítő irodalmi, színházi és filmművészeti alkotások lényegi történéseit, eszenciális mozzanatait. „Olyan műveket

választottam példaként, amelyek a lét értelmét, az élet és a halál összefüggéseit boncolgatják” – írja dolgozatának filozofáló fejezetében.

Igen figyelemreméltó, hogy Bartusnak ezen nézetei igencsak gyökeret eresztettek annak az André Malraux-nak a világába, akinél az élmény tárgyiasítása, művé transzponálása, épp olyan fontosságú, mint a művészettel való érzelmi és bölcséleti együttélés és azonosulás. Ugyanakkor „az Istentől megfosztott világban a végzet, a halál ellen Malraux a művészetben talál támaszt”, szerinte a művészet, illetve a művészi alkotómunka a halál ellen vívott harc leghatékonyabb eszköze.” – írja Németh Lajos *Az obszidián fej* című Malraux-opus előszavában. Malraux *Képzeltbeli Múzeumában* tehát a *metamorfózis* a művek létezési módja; a *fotó*, a *fényképezés* e *metamorfózis* legfőbb segítője; a *képzelet* a *szakralitása*, a *csodája* és a *hite*; a *megnevezés* és *formaadás* a *dolgok birtokba vétele* és *mágiája*, azaz a *fölébe kerülés* eszköze, mondhatni a „*Maszk*” *meglelése*, vagyis az *ártó szellemek elleni fegyver*, a *pajzs megszerzése*.

Mindenesetre Bartus Ferenc szellemi és gyakorlati értelemben is remekül felépítette a szemlélődés és a cselekvés két végpontján álló, már-már tautologikus, mindig önmagára mutató, önmagába visszatérő, egymásba és egymásból folyó varázslatosan szuggesztív – nem tudok jobb szót kitalálni – fluid és szolárikus természetű művészetét.

Nála a *fényképezés* és a *festés* – legyen az *önarcképkészítés*, *akcióesemény*, *performansz* vagy más alkotótevékenység *dokumentálása*, a *negatív* vagy *pozitív felvétel* *fotópapírra* vagy *emulziós vászonra történő felnagyítása*, *előhívása*, *fixálása*

és *lemezre kasírozása*, valamint *felületének többszörös átalakítása*, olykor egészen az *eredeti kép eltüntetéséig* – egymást *inspiráló*, egymást *segítő invenciózus műveletsorokat feltételez*.

Valami *túlviláginak*, valami *isteninek*, valami *érzelemnek*, valami *megfoghatatlannak*, valami *megfoghatónak* a *sejtetése*, maga az *asszociációs sorokon elinduló sejtelmesség*, a *konkrétság* és a *véletlenszerűség*, a *racionalitás* és az *irracionalitás*, az *elmúlás* és a *jelen idejűség*, a *formaadás* és a *formátlanság*, a *síkszerűség* és a *színmélység*, a *színminőségek szokatlansága*, az *idő* és a *tér* adják ezeknek a műveknek a *sajátosságait*.

Pszichologizáló képek ezek. Nagy lelki utazások az „Én” Univerzumában.

„*Felszíni fejtések*” – ahogy a művész fogalmazza címadásában.

Milyen találó kifejezés ez is. Majdhogynem értelmetlen, ellentmondásos és logikátlan állítás, mégis igaz, merthogy az alkotó nem tesz mást, mint *formaadó* és *formatagadó felszíni színgomolygásokat*, *alakokat* és *alaktalanságokat hoz létre szakadatlanul* – a *megjelenő felszíneken járva* és a *múlt felszínek mélyéből fakasztva*, *keverve-kavarva*.

Emitt színolvadékonyság és színbársonyosság, amott színkeménység és színszárazság.

Emitt gomolygó színperspektívák és áttűnő színtranszparenciák, amott irreális színvalóságok és tudattágító színeképtelenségek.

És szinte mindenütt a festészet örök jelenének tiszteletteljes káprázata; a kép felé forduló személyes ima szentségének mondható áhítata és csodája.

Mert valóban idevágó „analóg” gondolat Malraux-é, a művészetre vonatkoztatva: „Egykor, úgy próbáltam megfejtetni a művészet idejének jellegét, hogy azoknak a szenteknek idejéhez hasonlítottam, akikhez a hívők imádkoznak. A hívő számára ugyanis a szent a jelenben létezik, amely örök élete következtében adatott néki, s amelyben az ima

elhangzik. De életrajza következtében a szent egyszersmind a történelmi időnek is része, Szent Ferenc nem a múlt évszázadban élt, s nem is az apostolok korában. Végül a kronológiai időben, az élő emberek idejében is él. A művet úgy „aktualizálja” a csodálat, mint az ima a szentet.”

Így épül Bartus Ferenc *Képzeltbeli Múzeuma* és így a miénk is, most már vele egyetemben...

(Magyar Műhely Galéria, Budapest, 2012. augusztus 29.)
Magyar Műhely, 2013/ 162. szám

- 5** *Mányoki Endre*
Örök jelen
Bartus Ferenc tere és ideje
- 21** *Nagy Árpád Pika*
BARTUS FERENC „HYPNAGOG” című kiállítása
- 31** *Nagy Zopán*
R.E.M.ember – avagy: alfa-állapotok, álom-fázisok, áthallások... –
Bartus Ferenc: Rapid Eye Movement című kiállítása nyomán
- 49** *Pataki Gábor*
Álommásolatok
Bartus Ferenc: Gyermekkori képzelgések
- 55** *Nagy Zopán*
Hasonlóságok és különbségek
Bartus Ferenc festőművész kiállítása
- 61** *feLugossy László*
Látomás, esetleg a más látás
- 71** *Novotny Tihamér*
Szürreál transzparenciák B.-től – Z.-ig

- 77** *Mányoki Endre*
A létezés peremén
Bartus Ferenc folytonos születése
- 77** Az idő történetei -
Bartus Ferenc festményein
- 83** A tér a szétszórt időből képződik
Bartus Ferenc kiállítása, Eckermann Galéria, 2010. április 17.
- 89** *Nagy Zopán*
A köztes lét fragmentumai
Bartus Ferenc festményeire Nagy Zopán exponál
- 95** *Tóth Erzsébet*
Bérlet a repülésre
- 99** *Debreczeny György*
A mellszobor és a sellő
EGYÜTT - JÁRÁS - VÁLTOZATOK EMLÉKRE, SZÓRA, MOZDULATRA
- 101** *Novotny Tihamér*
„Felszíni fejtés”
Bartus Ferenc kiállítása

A kiadvány megjelenését a
Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

A kiadvány a
BLOCK ART KULTURÁLIS EGYESÜLET
közreműködésével jött létre.

A válogatott írások az ÚJMűvészet, a Magyar Műhely és
az Irodalmi Jelen folyóiratban jelentek meg.

ISBN 978-615-00-0518-8

Grafikai tervezés és tördelés: Vincze Judit

Nyomdai munkák:

SZINKRON DIGITAL
NYOMDAIPARI KFT.

„Jó dolog lemásolni, amit az ember lát, de sokkal jobb megjeleníteni azt, amit már nem lát, csak az emlékezetében. Ebben az átformálódásban együttműködik a képzelet és az emlékezet. Csak az jelenik meg, ami figyelmet keltett, vagyis, ami valóban lényeges”

Edgar Degas

